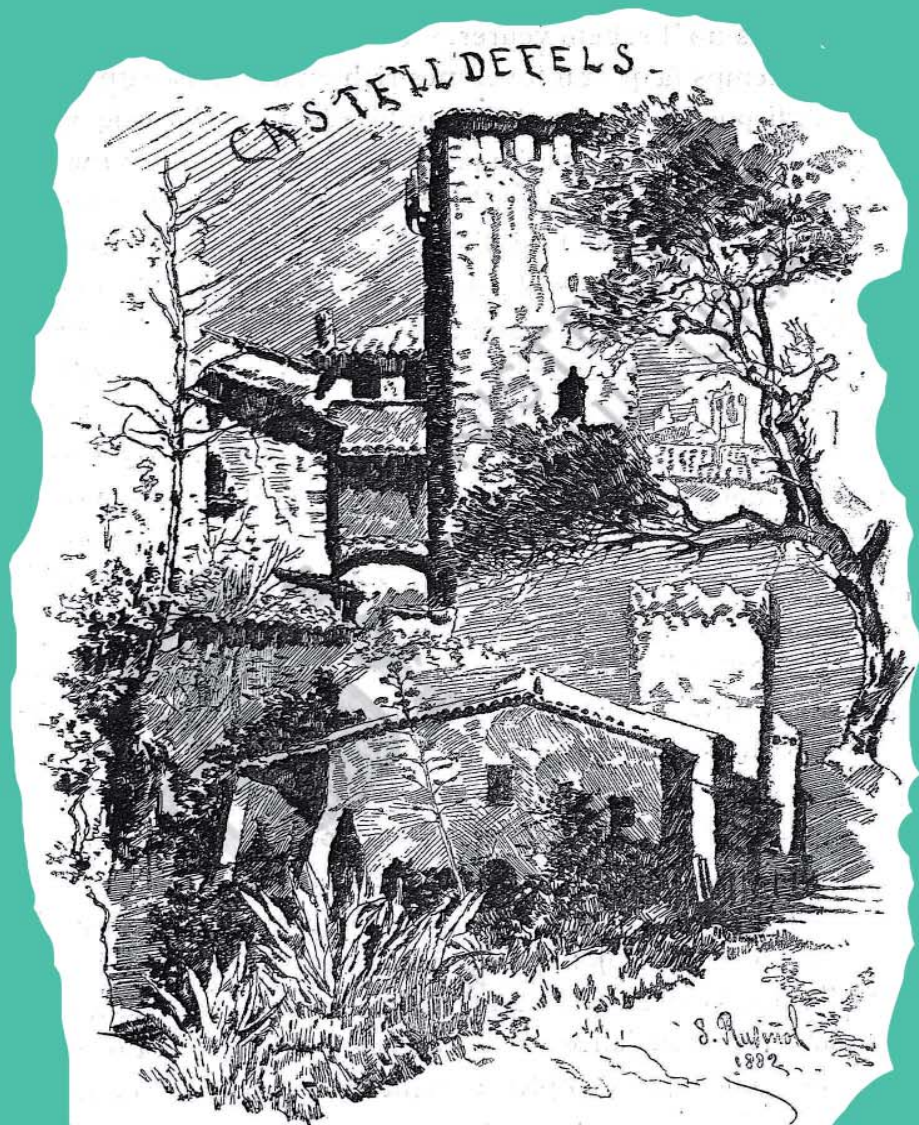


MEMÒRIA EN BLANC I NEGRE



Recorts de Castelldefels. — Dibuix de S. Rusiñol.

Jordi Notó i Brullas

Memòria en blanc i negre

Primera edició : agost 2013
© 2013 Jordi Notó i Brullas
2013 per aquesta edició
© Text Jordi Notó i Brullas
Maquetació JNB
Impressió: Stel2 Graf s.l.
ISBN 978-84-937688-6-7
Dipòsit legal B-2409-2014

Jordi Notó i Brullas

Pròleg

Vagi per endavant el meu agraïment a l'autor per haver pensat i confiat en mi a l'hora de comentar aquest original treball. En el disseny s'hi adverteix un afanyós propòsit de donar-nos a conèixer amb un estil narratiu d'anecdota clar i senzill, el que a mi se-m'acut definir com a "mosaic de retalls", precisament perquè els diversos fets i successos explicats en el relat no guarden relació ni línia de continuïtat entre ells, a banda, és clar, de tenir tots com a escenari literal de referència la població de Castelldefels.

Em consta el persistent rastreig personal dedicat, primer a la localització de fonts i després a escodrinyar-les, a la recerca de dades que li brindessin el material suficient i vàlid per contextualitzar i concloure un treball ben acabat i versàtil, farcit de curioses historietes i facetes, que puguin interessar i merèixer la valoració positiva del lector anònim actual, i valguin en mèrits per restar com a testimoni patrimonial per al del futur.

Crec no equivocar-me si dic que cal sumar a l'autor una afegida motivació inspirada pel vincle afectiu que té amb la ciutat, després del llarg veïnatge en el municipi.

Atreta la meva atenció per qualsevol esdeveniment que pugui tenir o despertar algun interès per la vida de la població, com és el cas em lliuro a celebrar que la informació-història recollida en aquest treball fins ara, per dispersa, pràcticament desconeguda, a partir d'aquesta publicació quedarà per sempre més com a nou element en-

La portada és una dibuix de Santiago Rusiñol, que porta per nom Recorts (sic) de Castelldefels, que també defineix el contingut d'aquest llibre i demostra la visita de l'artista a aquest municipi.

En la imatge, la juxtaposició de les cases no es correspon a la visió des de cap indret concret.

Les masies estan ubicades en emplaçaments diferents respecte a les altres de com el pintor les ha situat.

El gravat el trobareu a la revista Avens. (Any II Número 10 - 1883 gener pàg.105)

riquidor del nostre erari cultural local. Acabo expressant en primera persona, -que a mi com a octogenari natiu d'ininterrompuda residència en aquest "meu" estimat poble, em plau distingir Jordi Notó com a persona a més d'expert en el seu ofici periodístic, i il·lusionat amb la seva feina.- La primera mostra d'això ja ens la va oferir amb l'edició en fascicles titulada "Recull Gràfic Castelldefels 1890-1975" -que tan exitosa acollida tingué per tota la vila. També pel mèrit que l'uneix a d'altres veïns establerts aquí, i que junts formen un a col·lecció molt plural de qualificats ciutadans, que amb les seves aportacions des de diferents disciplines del fer i del saber vénen enaltint l'actual Castelldefels com a exponent visible de ciutat ben orientada cultural ment socialment.

Bon treball, Jordi.

Miquel Sebastià Martínez

Castelldefels, febrer de 2013



En la foto la pràctica totalitat de la plantilla de treballadors de la Rocalla als anys 30 del segle XX. La fabrica va suposar un canvi important ja que la creació de llocs de treball van ser un dinamitzador econòmic i incidí en el creixement poblacional.
Foto: Arxiu Municipal

Salutació

Las personas, el auténtico motor transformador de las ciudades

Lo más valioso de las ciudades son las personas que viven en ellas. Hasta tal punto que, en realidad, son esas personas las que acaban modificando el urbanismo de los municipios porque los espacios públicos van adaptándose en el tiempo a los usos de la ciudadanía. Este libro lo demuestra.

El pasado nos revela el peso que ha tenido en la esencia de nuestra ciudad su localización geográfica, junto a un mar siempre presente y un sistema montañoso agreste y desafiante al paso de los años. Junto a esa perenne seña de identidad, Castelldefels ha ido configurándose como ciudad, impulsada por el progreso a través de la transformación de sus infraestructuras de comunicación, la instalación de los servicios básicos y la construcción de equipamientos públicos. Las personas que se expresan en este libro han vivido la agitada conversión de un pequeño municipio rural en la ciudad de servicios que conocemos actualmente.

La historia de Castelldefels la constituyen estos cambios que han ido alterado su epidermis pero, fundamentalmente, el ayer de la ciudad está ligado a imágenes de la vida cotidiana de sus habitantes: su respuesta ante contingencias procedentes del exterior, su modo de vida económico o sus costumbres en lo referente al ocio y a las relaciones sociales.

Las huellas de las personas que han vivido, que viven en Castelldefels conforman la auténtica sustancia de la ciudad; la que se ha nutrido con el aliento vigoroso de sus habitantes. Podemos seguir ahora esos pasos a través de los recuerdos que vibran en forma de anécdotas en este libro.

Manuel Reyes López
Alcalde de Castelldefels

Introducció

Les introduccions dels llibres tenen, entre d'altres, la finalitat de preparar el lector i advertir-lo del que es trobarà si segueix en l'aventura de llegir el que hi ha a continuació.

Per definir el que trobareu en aquest llibre no se m'acut millor forma de descriure'l que animar-vos a començar la seva lectura.

Sí que em sembla necessari dir el que no és.

No és un llibre d'història que enumeri, dati o interpreti els esdeveniments passats amb rigor científic; és una interpretació basada en el record sense voluntat de distorsionar la realitat. Pretén donar-li el valor afegit del sentiment amb el qual els protagonistes ho van viure i amb la voluntat de despertar la nostàlgia que pot generar al lector el seu record.

Així us trobareu amb una estructura basada en l'emotivitat i els sentiments i per tant un cert desordre irracional.

La tria de determinats temes i no d'altres no està justificat per la seva especial significació. He de reconèixer que els temes han sorgit d'una manera arbitrària i fruit de la casualitat i de la metodologia empírica del tal com raja.

Hi ha uns filtres que voluntàriament he introduït en la selecció, que òbviament tenen com a criteri principal el respectar la memòria dels que no es poden defensar o se sentin molestos pel que en el llibre s'hi diu.

No hi ha per tant en aquest llibre la crònica negra de la ciutat ni

de quan era un poble.

El nostre Castell ja ha estat objecte de profunds i de detallats estudis i per tant tampoc tindrà protagonisme en aquestes pàgines.

No pensi ningú que fujo del compromís o que tingui la voluntat d'ocultar fets, però em consta que s'està preparant un llibre en què amb molt més rigor i capacitat s'estudiarà en detall tot el que va passar en el període comprès entre 1936 i 1939 al Castell. Tinc entès que s'hi tractaran les històries personals de les més de 140 persones identificades per part d'Alfonso López Borjoz.

La voluntat d'aquesta memòria compartida i basada en records de persones molt vinculades a Castelldefels és la d'emocionar i potser fer més entenedora per a les noves generacions una forma de viure condicionada per unes circumstàncies econòmiques i socials específiques.

Explicaré que Castelldefels, a més d'existir en els mapes de carreteres com a final de trajecte d'una de les primeres vies ràpides de la península, és quelcom més.

També esmentarem els tòpics amb els quals es relaciona popularment la ciutat i no ens oblidarem dels mosquits, que encara generen records entre molts dels que van veure i és van protegir dels núvols d'aquests insectes en els camins de les zones d'aiguamolls.

Tampoc voldria prolongar gaire més la introducció i destacar-hi tot el més important del llibre perquè podrieu caure en la temptació de no llegir-lo pensant que aquí ja està tot dit.

He començat aquesta introducció explicant què no és el llibre. Però no voldria donar a entendre que no hi ha rigor en les dades, que no s'han contrastat les afirmacions.

Davant d'un allau d'informació i dades, es fa molt difícil fer-ne una selecció i, a més, que sigui la més ajustada al rigor històric. Aquest motiu i les meves limitacions m'han fet pensar que el millor seria transformar en uns relats el conjunt d'entrevistes realitzades. Sense altre propòsit que convertir-les en memòria col·lectiva. **Memòria en blanc i negre** és la suma de records que presento en forma novel·lada, però amb la voluntat de no desviar-me gaire de com van ser i van passar les coses.

Només em queda demanar-vos que us hi aventureu, que creueu els dits i desitjar-vos una lectura plaent.

Castelldefels, febrer de 2013

1

Carta d'ajust... perdó, de presentació

El primer que faré és presentar-me. No tinc nom, no tinc una edat determinada, és més en alguns moments sóc un infant i en d'altres un adult. De fet, sóc un record. D'aquí que pugui tenir uns atributs que tot i mostrar una aparença humana no es regeixen per les mateixes lleis que us limiten als humans.

La meva naturalesa és difícil de definir, ser un record et dona capacitat d'expressar-te en un llenguatge que es regeix més per el sentiment que per el rigor.

La meva naturalesa és intangible però accessible a les persones capaces d'imaginar-me.

Jo em moc per l'espai i el temps; no sóc mentider, potser m'oblido d'algunes coses. Intento explicar els fets com van succeir, però fins i tot quan he compartit les meves vivències amb altres records només podem concloure que n'és de difícil que ens posem d'acord per explicar el mateix sobre el què, el com i quan van passar.

Les coses no les visualitzo d'una manera concreta les vaig sentir, viure o patir d'una determinada. De forma que no sé si amb el pas dels anys si es pot assegurar que el que us dic ni tan sols va ser real. Però segur que el que voleu és començar a llegir les històries...

* * *

La primera que em ve al cap és el viatge a Madrid per participar en un concurs de TVE. Anàrem amb autocar, devia ser l'any 68, era l'estiu o com a mínim feia calor.

L'Ajuntament havia contractat un autocar per fer el viatge fins a

Madrid, fariem nit a la ciutat i al matí aniríem a Prado del Rey, a les rodalies de la capital on s'havien construït els estudis de RTVE, allà on ens havien citat per concursar.

Jo no vaig ser tan previsor com d'altres i no tenia reservada habitació. M'acompanyava la dona, això rai! El que m'havia semblat un hotel i per fi un lloc on descansar després de no parar de donar voltes per una gran ciutat desconeguda va resultar ser un meublé.

Podeu imaginar quina nit! Constantment es sentia com es tancaven i obrien portes de les habitacions del passadis, riure i crits. Dessansar, el que es diu descansar, no gaire. Dormir a estones ja que veníem reventats del viatge.

Tinc una barreja, una superposició de les imatges del presentador, veig José Luis Barcelona. Recordo que presentava el programa "Kilómetro Lanzado" per al que l'equip de Castelldefels es va classificar en un programa en directe des dels jardins del Castell.

No sé si el programa és el que ens va donar dret a participar després en el de "La Unión hace la fuerza" que presentava Mario Beut.

Barrejo dos records i les coses d'un amb les del altre.

Tampoc recordo gaire la mecànica del programa, ni tan sols si al final vam guanyar. Però em sembla que sí, perquè volíem una ambulància nova per a la població i arran del programa crec que la vam aconseguir.

Sé que hi havia dues parts que formaven l'equip, una que s'enfrontava a proves de coneixement i una altra, a les de força, tampoc recordo ben bé si les proves es feien de forma aleatòria o unes servien per intentar esmenar l'error en les altres.

Del que estic segur és que va ser en Joan Rossinyol qui ens defensà com a bon professor d'idiomes i intel·lectual, com diria Josep Pla, "molt llegit i una mica viatjat".

Aleshores no devia de funcionar gaire millor que ara el servei d'intel·ligència, (no sé perquè en diuen així d'aquest servei, potser per paral·lelisme amb el sentit comú que tampoc es pot dir que el nom li escaigui). Si haguessin sabut a qui havíem triat per representar-nos, la seva forma de pensar i els ideals en els quals creia mai haurien deixat sortir per la TVE a algú de la seva ideologia. Clar està que per molt en directe que fos el programa ningú s'exposava a fer-hi un estirabot.

I menys en un moment en què les audiències de la televisió única no eren encara massives.

Dimarts, 28 de Novembre.—4

Els esports

Motociclisme

El Kilómetro «lancé»

El mal temps que regnà durant bona part del dia d'avans d'ahir diumenge, no fou obstacle suficient per a impedir al verdader aïmant de l'emocionant deport del motociclisme, s'assistència a les proves de Castelldefels, puig foren presenciades per nombros públic donant relleu a la festa, com sempre, la presència de distingidíssimes damiselles que amb llur xarroteig distreien fins als mateixos velomencs.

Afortunadament no's registrà el més petit accident; l'organització de proves pel R.M.C. de C. evita dir que tot anà com una seda.

Les velocitats obtingudes són molt notables. L'atrevit Orús arribà als 117,400 Km. per hora, amb la seva esplèndida «Motosacoche» 500, c. c., essent molt aplaudit i felicitat. Els germans Landa obtingueren també bones classificacions, damunt llur inseparable «Indian».

Heus aquí els resultats:

CATEGORIA TURISME

Motos 300 c. c.—Primer. Pífferrer, sobre «Acme», cobrint 50,690 Km. a l'hora.

Motos 350 c. c.—Primer. Claveria, «Douglas», 76,700 Km. a l'hora.—Segon. Estadella, 71,700 Km. h.

Motos 500 c. c.—Primer. Vidal, «Zeuth», 98,600 Km. h.—Segon. M. Almirall, 84,400 Km. h.—Tercer. Vallet, 81,650.—Quart. Codina, 73,600 Km.—Quint. Ferrán, 67,750 Km.

Motos 750 c. c.—Primer: V. Lauda, damunt «Indian», cobrint 90,450 Km. per hora.

Motos 100 c. c.—Primer: V. Lauda, 62,200 Km. h.

Side-cars 1000 c. c.—Primer. Escaler, «Royal Enfield», 69,350 Km. h.—Segon. Vallet, 60,810 Km. h.

Autociclos.—Primer. Allán, «David», Km. 70,800.

CATEGORIA LLIURE

Motos 350 c. c.—Primer. Oliveres, «Motosacoche», 94,100 Km. h.

Motos 500 c. c.—Primer. Orús, 117 Km. h. damunt «Motosacoche».—Segon. R. Lauda, 81,400, damunt «Indian».

Motos 1000 c. c.—Primer. Fuentes, 101,800.—Segon. E. Lauda, 88,400.

Sidecars 500 c. c.—Primer. Orús, «Motosacoche», 80,200 Km. per hora.

Sidecars 1000 c. c.—Primer. Bresca, «Indian», 58,700.

Autociclos.—Primer. Gué, «David», 88,230.—Segon. Armengué, «David», 85,200.—Tercer. Moré, «David», 82,560 Km. per hora.

Diari: El Poble català, 28 de novembre de 1916, pag 4

Els homes més forçuts de Castelldefels no van arrugar-se davant d'un equip format per mariners d'una població del Maresme.

Finalment del concurs Kilómetro Lanzado, recordo que el "comité de savis" tenia com a portantveu el Sr. Duque i que un dels seus integrants era el boticari Sr. Muñill. També recordo que al final cada "comité" feia una pregunta al concursant rival sobre un tema de caràcter local, lògicament el rival fallava i el concursant propi l'encertava al rebot, recordo que els nostres van preguntar als d'Arenys qui era l'autor de les pintures murals de la Església de Sta. Maria, el contrincant no ho va saber i quan li tocà el rebot, en Rusinyol va començar a divagar dient que coneixia la resposta car l'autor era amic de la família i altres consideracions mentre passaven els segons i creixia el neguit i la cridòria dels espectadors que érem al Castell; al final va dir Serasanta! al límit del temps.

* * *

Perdoneu que me'n vagi d'una cosa a l'altra. Però el nom de "Kilómetro Lanzado" m'hi ha fet pensar. Amb aquest mateix nom es feien unes curses en el nostre terme municipal. Era l'any 1916.

La carretera de la Creu de Calafell

STADIUM

Las grandes pruebas motoristas

El Kilómetro lanzado

del Real Moto Club de Cataluña



Aspecto de la carretera donde se celebró la prueba y lugar en que se situó el Jurado

Impresión

El tiempo, que en otras ocasiones ha colaborado con su brillantez al mayor éxito de las fiestas organizadas por el Moto Club, se puso farruco el domingo pasado, y si no llegó a aguar la fiesta fué, sin duda, porque hasta los elementos no pueden disimular su admiración por la obra que realizan con una voluntad maravillosa y con una constancia antonomástica, ese grupo de entusiastas, todos hombres de acción, que capitanea desde la presidencia del Real Moto Club Deportivo, Paco Coma.

La amenaza de un aguacero formidable no arredró a los organizadores del Kilómetro lanzado ni a los concursantes ni al público, numeroso como pocas veces, si se tiene en cuenta que las dificultades del horario de los ferrocarriles hacían temer que la concurrencia se limitaría a los que podían ir a Castelldefels por sus propios medios.

Y cuando en Barcelona un copiosísimo chubasco se interpuso como barrera a los rezagados, cuando los que, habiendo visto el cariz del tiempo a buena hora de la mañana, habían optado por tumbarse cómodamente del otro costado en muelle cama, se encontraban aún en ella frotándose las manos de gusto al considerar lo cuerda que había sido su decisión, imaginando que la carrera habría tenido que suspenderse, se daba puntualmente la salida a los inscriptos, que, uno tras otro, iban devorando en ida y vuelta la distancia kilométrica, entre la complacencia de los dioses de las aguas, que, embelesados por el espectáculo que ofrecía la lucha motorista, detuvieron desde el principio hasta el final, exactamente, las iras re-

concentradas de unos nubarrones negríssimos que, apenas terminado el último recorrido, se despacharon bien a su gusto y contra el de los que esperando tal vez hacer un lucido desfile, se vieron obligados a emprender precipitada fuga.

El Kilómetro lanzado se celebró, pues—dicho con frase gráfica—, entre un paréntesis de agua.

Sin duda por las condiciones atmosféricas del día, los motores no hicieron alarde de carburación ideal y ello fué lástima en verdad, porque con la buena organización que a la prueba había dado el Real Moto Club de Cataluña, con las ganas que tenían de hacer buenos tiempos y de batir records los excelentes corredores que se habían inscripto y con lo a propósito que para ello estaba aquel trozo de carretera, gracias al interés que puso en su arreglo el dignísimo ingeniero Jefe de Obras públicas de esta provincia, don Blas Sorribas, cabía esperar resultados sensacionales, a los cuales tal vez se hubiera llegado si, además de los inconvenientes atmosféricos, no hubiesen tropezado con estúpidas dificultades de momento algunos de los que con razón figuraban en lugar preeminente entre los favoritos.

No por esto se puede decir que los resultados fuesen malos ni cosa semejante. Entre las motos que tomaron parte en la prueba de turismo, sobresalió Vidal, alcanzando la velocidad de 98,400 kilómetros por hora; en la categoría de side-cars, Escaler hace una media de 69,350 kilómetros, y Allán, en la categoría de autociclos, alcanza 70,800 kilómetros, todas las cuales constituyen, dentro de su prueba y de su categoría, muy buenas velocidades.

791

Diari: Stadium, 2 de desembre de 1916, pag 791



Almirall, Codina y Ferrán, esperando el turno de salida



V. Landa, vencedor de la categoría de motos de 750 c. c., sobre Indian

Mejores fueron, naturalmente, las obtenidas en la prueba de velocidad, pues así como Juan Antonio Orús hace el record del día cubriendo la distancia cronometrada a razón de 117 kilómetros por hora, entre las motos, y Fuentes, a pesar de padecer los efectos de una de las dificultades a que antes aludíamos, cubre el recorrido a 101,800 kilómetros, el mismo Orús, en los side-cars, se anota 80,200 kilómetros y Ll. Gué triunfa en los autociclos a razón de 88,230 kilómetros.

Estos halagüeños resultados quieren decir que sólo un criterio exigente en exceso podría hacernos aparecer como descontentos de una jornada que merece, con todos los honores, el calificativo de brillante.

Hechos estos comentarios, no queremos terminar nuestras notas volanderas sin alabar,

como es merecido, el excelente servicio de cronometraje eléctrico que se estrenó y que atendieron perfectamente los señores Llorens y Antonietti; sin consignar el regocijo que a todos nos causó la aparición de las primeras sardinas en las pruebas del Real Moto Club y sin expresar la admiración con que vimos pasar, rapidísimo y arrogante, el pequeño *Hércules*, la divina creación automovilista de Coma, llevando gallardamente cuatro asientos.

Fueron estos, aparte de los resultados técnicos que dejamos anotados más arriba, los tres sucesos culminantes del día 26.

R. C. M.



J. Vidal, primero de la categoría de motos de 560 c. c., sobre moto Zenith, pneus Pirelli y producto Spots

Diari: Stadium, 2 de desembre de 1916, pag 793

tenia una bona recta. Això la feia molt atractiva per a aquells aficionats al món del motor, tant sobre dues com quatre rodes. Recordo aquell diumenge 26 de novembre de 1916 com si fos ara. Mesos abans ja havien vingut uns senyors de Barcelona motorit-



Orús, que se clasificó primero de la categoría de side-cars de 500 c. c. y en la de motos de 500 c. c., batiendo numerosos records sobre Motosacoche, motor M. A. G., pneus Pirelli y producto Spots

Las carreras

Un kilómetro lanzado, que ha sido un éxito por todos conceptos, no se presta a descripciones interesantes. Sería, desde el punto de vista literario, una cosa extremadamente monótona. Todos los concursantes hicieron el mismo camino sin otra diferencia de ejecución que la maestría en la conducción de sus máquinas, en las marcas que montaban y en los tiempos alcanzados, esto último como producto lógico de la feliz coincidencia de las dos cosas primeramente dichas.

Todo fué como una seda: no se registraron incidentes, ni el más insignificante suceso lamentable se produjo, y, ante esto, no podemos hacer otra cosa que remitir al curioso lector al cuadro de resultados oficiales, seguros de que esta vez, como tantas otras, la elocuencia de los números le hará notar cosas que tal vez no acertara a realzar debidamente la elocuencia de la palabra, si de esta estimable cualidad pudieran hacer gala nuestros escritos.

Pongamos, sin embargo, unas breves aleluyas — ahora que nuestro amigo Canto Arroyo las ha puesto de moda —, para aquellos que sientan horror a los números.

Destácanse, en primer término, entre los resultados de la carrera, los 117 kilómetros por hora como velocidad media alcanzada por Orús, velocidad que mejoró aún en la prueba que efectuó fuera de concurso, alcanzando con su motocicleta de 500 centímetros cúbicos, 117,400 kms.

No cabe duda que Clavería desempeñó un brillante papel con su pequeña *Douglas*, equipada en turismo, cubriendo mayor velocidad que otras motos mucho mayores y clasificándose primero de su categoría.

La moto *Douglas* que montaba el amigo Clavería está expuesta en el elegante establecimiento de don Carlos Plaja, Rambla de Cataluña, 61, y contemplada por numerosos amateurs.

La *Royal Enfield* también obtiene una magnífica clasificación en la categoría de side cars de 1.000 centímetros cúbicos, copando los premios de esta categoría con las máquinas de tan famosa marca, conducidas por R. Escaler y L. Vallet, sin perjuicio de que el primero, probando nuevamente su máquina fuera de concurso, mejore la velocidad primeramente obtenida en la prueba oficial.

Llama también la atención de una manera singular, el tiempo alcanzado por Fuentes con motocicleta *Excelsior*, en la categoría de 1.000 centímetros cúbicos de la prueba libre, con una velocidad media de 101,800 kilómetros, a pesar de haber corrido esta máquina con una válvula que, debido a una momentánea desgracia, no pudo ser montada debidamente.

Sin este contratiempo, estamos persuadidos de que la *Excelsior* de Fuentes, hubiera hecho un papel tan brillantísimo como lo ha hecho en cuantas carreras ha tomado parte, entre ellas el Campeonato de Valencia, que ha ganado recientemente.

Del cuadro de tiempos a que venimos refiriéndonos, se deduce la predilección que nuestros más expertos motoristas demuestran por los *Pneus Pirelli*.

Orús, el héroe de este Kilómetro lanzado, llevaba su *Motosacoche* con *Pneus Pirelli*; Landa conquista el primer lugar de la categoría de motos de 760, en turismo, poniendo en su *Indian*, *Pneus Pirelli*; Vidal, primero de la categoría de 560, sobre *Zenith*, llevaba tam-



R. Escaler, primero de la categoría de side-cars de 1.000 c. c., sobre Royal-Enfield, pneus Dunlop y producto Spots

795

Diari: Stadium, 2 de desembre de 1916, pag 795



Quasi tan difícil com fer córrer aquelles motos era captar-les en una instantània. Tot i això aquell dia es van fer moltes fotos.
Foto. Frederic Ballell. Arxiu fotogràfic de Barcelona



Aquell viatge a Madrid va ser tota una aventura turística per molts que fins llavors s'hi havien viatjat només ho havien fet per necessitat.
Foto. Glòria Ventura Elias

zats i havien comprovat quasi pam a pam l'estat del ferm. Parlaven entre ells i asseguraven que l'emplaçament entre Gavà i Castelldefels era ideal. Els vehicles podrien arribar a la recta ja amb molta embranzida i es podrien aconseguir cronometrar velocitats de vertigen per aquell moment. El dia *de autos*, millor dit de motos, semblava que ens cauria un d'aquells xàfecs que ho deixaria tot negat durant hores, o si més no, enfangat. Jo somreia per sota el nas, els havia vist venir en diferents ocasions, havien plantat pals amb banderes per senyalar en quins punts s'havia d'activar i parar el cronòmetre. No sé quants cops havien mesurat la distància i ara tot depenia d'un dels dos condicionants, el de la *autoridad que lo permite* que s'havia resolt, el del temps semblava que els ho tiraria tot en orris.

Jo pensava en tots els que havien vingut en tren i en aquells que havien vingut des de llocs allunyats, la majoria eren de Barcelona i associats al Real Moto Club de Catalunya.

Finalment el dia va aguantar mentre va durar la prova. Quan ja havien acabat, va ploure i recordo que tots els que havien vingut van marxar molt contents després de veure passar a tota velocitat els vehicles per la carretera. Jo no vaig trobar-li la gràcia a un espectacle que durava uns segons i pel que s'havien esperat hores per veure'l. A més a més d'arriscar-se a quedar xops com a polls. Això sí, se'n van anar molt satisfets, ja que segons la premsa especialitzada de l'època les motos van superar els 110 Km/h.

* * *

Però tornem al que estàvem parlant. L'autocar va sortir de Castelldefels, el viatge va ser molt divertit, vam cantar, vam dormir, cosa que sembla inversemblant quan recordo les formes dels seients.

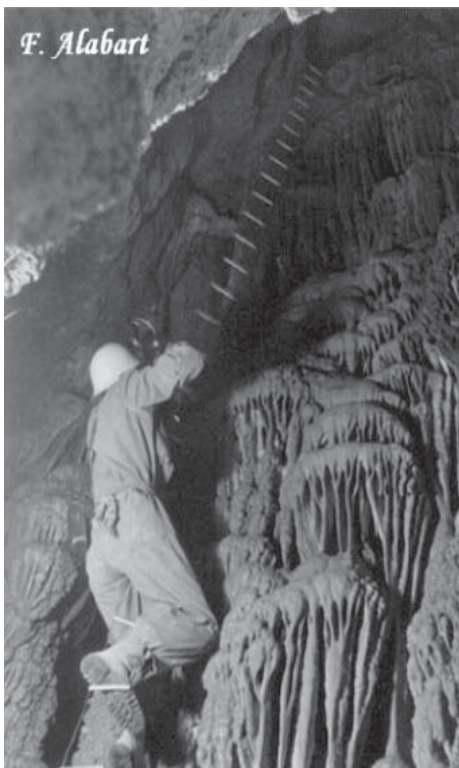
Sortir per la petita pantalla era tot un esdeveniment a l'època i Castelldefels ja començava a ser coneguda com a referent turístic i com una de les platges predilectes dels barcelonins que vivien d'esquena al seu litoral urbà i portuari privatitzats.

En aquells anys, no tan sols érem una platja, el final de la primera autopista de dos carrils, també a partir d'aquell moment érem una població on hi vivíem gent tan normal i tan corrent amb la qual qualsevol persona es podria identificar mirant-nos.

No era el primer cop que Castelldefels sortia per la *tele*. A poc d'in-

augurar-los a els estudis de Miramar¹, em sembla que hi va anar-hi el Sr. Viñas, que era en aquells moments l'alcalde de la població.

Així, pensant-hi, recordo que de manera fugaç vaig veure en Josep



Potser no tan profundament però els nens de Castelldefels s'havien aventurat pels interiors dels avencs de Montmar.
Foto. F. Alabart GEC

Vallespí. La seva aparició en la pantalla va ser un vist i no vist. En moltes cases, un preguntava a l'altre, incrèdul, sobre el que li havia semblat veure i es donaven converses similars a aquesta:

- No era aquell en Vallespí?

- Ca! Com vols que surti algú de Castelldefels per la tele?

-Que sí que l'era. Han dit no sé què d'un premi extraordinari. Aquest nano val molt pels estudis.

Sortia per la tele, ja que era el premi extraordinari de la seva promoció d'enginyers.

Aquesta aparició no li va proporcionar més fama en el poble, que no li calia perquè ens coneixíem tots, sinó que va generar alguns sentiments d'enveja.

De tota manera, a ell poc el va afectar perquè de seguida va trobar feina en grans empreses i per diferents llocs de la geografia estatal i mundial.

La seva reeixida vida professional no em pot fer oblidar les estones que de nens compartíem amb jocs i exploracions dignes dels més intrèpids aventurers.

Recordo un dia en que uns quants nanos, no sé si en Josep venia, en Jordi sí que hi era, però tant se val els que hi anàrem, sí que sé que vam anar a la recerca de nous túnels. Amb altres nois del poble ens havíem entaforat per indrets amb molta estretor, però que jo assegurava que ens conduïen del poble fins a l'interior del Castell. Quan van fer les obres de restauració del Castell, no van saber trobar aquelles entrades secretes. Ara em costaria trobar l'indret exacte i probablement els fo-

¹ Estudis de TVE a Barcelona inaugurats el 14 de juliol de 1959

naments de les construccions més modernes l'han destruït.

Penso que tal vegada tot plegat era fruit de la nostra imaginació d'in-fants. D'aventures, en recordo una altra, aquest cop venia en Josep i la seva germana.

Vam baixar per la cova de la Granota, i ens vam ficar per indrets que la nostra joventut i valor ens permetia. Un dia vam arribar fins al gran llac. No era un somni, hi havia molta aigua i era dolça. És una cavitat de grans dimensions.

La meva impressió és que tot el turó és buit per dins. Per als incrèduls els diré que van venir de Barcelona un grup d'espeleòlegs que van fer un estudi detallat de la longitud i profunditat de l'avenc.

Els són els que van posar fi a les nostres aventures ja que van segellar l'entrada no fos cas que alguna criatura prengués mal. Fa gràcia pensar que nosaltres ens hi endinsàvem sense cordes, ni casc, ni tan-tes punyetes com dugueren els que hi van baixar. Després de sortir-ne ens van dir que era molt perillós.

Pregunteu al Centre Excursionista de Catalunya. Us diran que:

La cavitat va ser destapada cap a l'any 1954 durant les obres d'urbanització de l'avui barri de Montmar. Les primeres visites van realitzar-les membres de l'ERE del CEC l'any 1955. El dia 11 de juny del mateix any, conjuntament amb membres del GES del CMB realitzen l'exploració completa i la topografia. Durant els següents anys va ser objecte de moltes visites dels espeleòlegs de l'època, però a primers dels anys 1960 es va començar a edificar la parcel·la on es troba i es va donar per desapareguda o fins i tot es deia que l'havien aprofitat com a fossa sèptica. Un jardiner de la zona ens va comentar que sabia de més avencs els quals sí que havien donat aquest ús.²



1955 Expedició d'espeleòlegs del Centre Excursionista de Catalunya.
Foto. J. Grossmann CEC

² pàgina web GEC <http://www.cec.cat/seccions.aspx?sdm1=gSNBb6aQDb4qwZ25nGwrjTwujCYghe&sdm2=g3wiMdiVclM78y9mzhfuxs19W9vjSM>

Us poden donar explicació del perquè avui està clausurat.

A poc de l'inici d'aquesta segona via, una finestra dóna pas a un seguit de curtes galeries i pouets que baixen fins a uns 40 metres de fondària des de la cota d'entrada.

L'exploració subaquàtica dels dos nivells inundats constata la procedència de l'aigua a través d'infiltracions del nivell freàtic, del tot impenetrables.

A la mateixa època, l'ERE del CEC explorà una petita cavitat situada a l'altra banda del turó, just al costat de la carretera, que als 2 metres de baixar es trobaren un pou inundat de les mateixes característiques. Se'l va anomenar avenc de les Granotetes. Va desaparèixer al poc temps per ampliació de la carretera.

Sembla més que probable que compartien el mateix nivell freàtic i que també sigui el que apareix a la cova del Centenari. Això fa creure que la topografia realitzada el 1955 (no coneixem cap més) sigui un tant exagerada, ja que hem pogut comprovar que l'alçada real de la boca és de 40 metres sobre el nivell del mar.

Tenim notícia d'alguna exploració cap a l'any 1998/99 per membres del GE Pedraforca residents a Castelldefels i pel propi fill dels propietaris i sembla que a l'interior hi ha presència de gas carbònic.³

D'aquests llacs, ja se'n parlava a finals del segle XIX i m'havien dit que fins i tot va publicar-ho La Vanguardia.

Al pié de la Falconera, del fondo de un covachón que abre su boca junto al mar, surge, al nivel de éste, un río caudaloso de agua dulce. El mar, en sus días de tempestad, lanza sus olas hacia el fondo del covachón enturbiando el claro bullidor del río. Cuando en calma, este se escurre suavemente al mar y en él se pierde.

¿De dónde procede aquel caudal? Nadie lo sabe. En busca de su cauce hizo practicar recientemente importantes trabajos el propietario de la Quadra de Garraf. Sólo llegó á averiguarse que el subsuelo de la Falconera, por debajo del nivel del mar, está lleno de grandes depósitos naturales de agua dulce, depósitos de imposible reconocimiento y que no se sabe ni cómo ni de dónde se alimentan.

Grandes cavidades llenas de misterio horadan el corazón de la roca viva, y en ellas se tienden perezosos, aguzando la fantasía, lagos sin fondo de aguas silenciosas y oscuras.⁴

3 pàgina web GEC <http://www.cec.cat/seccions.aspx?sdm1=gSNBb6aQDb4qwZ25nGwrjTwujCYghe&sdm2=g3wiMdiVclM78y9mzhfuxs19W9vjSM>

4 Diari- La Vanguardia. (21 d'octubre de 1894) pàg 4

2 | Que no en sabíem, de divertir-nos? ... més que ara!

També tinc records com aquest que m'acaben d'explicar.

El nen està capficat, sembla autista, amb moviments convulsos i repetitius.

S'exclama, gemega, riu, però està tot sol davant del televisor i un comandament una mica estrambòtic en la forma i amb gran quantitat de botons de diferents colors. Jo l'observo des de la meua butaca i aprofito per llegir un dels llibres que m'he endut en préstec de la nova biblioteca.

Cada cop que aixeco la vista i el miro el veig igual. Finalment no me'n puc estar. No et canses de jugar tu sol, Miquel? Li dic dues vegades consecutives, ja que el primer cop no m'ha fet ni cas.

M'explica que està compartint el joc amb sis amics que des de casa seva estan veient el que surt a la pantalla.

Que diferent era quan jo era petit. La imaginació era el millor aliat del joc. La nostra destresa i la dels nostres grans era la que ens permetia tenir les joguines que tenien aquell segell diferencial i únic d'haver estat fetes a mà. Compartir el joc amb els amics era tan o més necessari que tenir joguines o qualsevol d'aquests artefactes d'ara.

Recordo que sempre que podíem coincidir al carrer on ens trobàvem tots els nens i nenes. La veritat sigui dita que les nenes sortien menys.

La Plaça Major era ja aleshores un espai plurifuncional. Nosaltres la véiem com el camp de les Corts del Barça o com un castell medieval, en què la font n'era la torre principal i la sínia ens servia per imaginar que s'aixecava el pont llevadís. Per els grans era un punt

de trobada i per a les dones, un lloc on fer safareig encara que aquest no era allí.

Us voldria explicar que jugàvem amb baldufes, que hi havia veritables artistes que feien filigranes, o amb el “yo-yo” (al qual ningú diu jo-jo) un altre artilugi que es va posant de moda de forma cíclica i que ell també ha fet servir.

Quan per a algun joc calia que fóssim colla no fèiem distinció ni per edat ni per sexe. En d’altres moments era molt diferent. He de reconèixer que era molt selectiu amb les companyies.

Un bon dia mossèn Josep Codinach ens va convidar a la rectoria a veure aquell nou aparell que havia de desterrar les ràdios per sempre. A més de tenir so s’hi veien imatges.

Va estar bé, de fet repetirem de forma periòdica les visites, especialment dissabtes a la tarda, però mai vam deixar de banda anar a caçar pardals o a fer les nostres exploracions aventureres.

* * *

El cine també va ser una de les meves distraccions preferides. No entenia perquè havíem de cantar una cançó en castellà, ni tampoc perquè ens van canviar el professor, deien els grans, que per parlar-nos en català.

Després de la cançoneta venia un rotllo on ens explicaven que s’havien fet pantans o altres històries que no m’interessaven gens. Sí que m’agradava quan parlaven d’esports i es veien aquells estadis tan grans i tan diferents del nostre camp on nosaltres havíem posat un parell de porteries per poder-hi practicar-hi el futbol.

Un cop acabat el No-Do venia la pel·lícula, i si no es produïa cap incident durant la projecció, la tarda tenia uns procediments rutinaris. Havia començat amb la salutació dempeus i braç alçat, que va durar poc temps i que es feia majoritàriament per por, tot i que n’hi havia que ho feien per convicció. Eren aquests els que preniën nota dels comportaments.

Amb l’entrada teníem dret a les dues pel·lícules que projectaven. Deien que n’hi havia una de principal i l’altra per farcir. A mi moltes vegades m’havia agradat més la que presentaven com a menys bona.

Durant la mitja part s’aprofitava per berenar. No compràvem pràcticament mai res al bar. El negoci del cinema estava en l’entrada i no en les vendes dels complements com passa ara amb les crispetes.

Entre les incidències, les més repetides, que provocaven crits i xiulets, eren les aturades de la imatge. En més d’una ocasió s’havia desintegrat el cel·luloide per l’efecte de la calor de la potent làmpada del projector.

També generava les protestes el tall sobtat d’una escena que solia passar just en el moment en què s’intuïa que els protagonistes es podrien besar.

El primer cine va ser el Catalunya. Era a l’Avinguda Santa Maria, on molts anys després va haver-hi una galeria comercial. Allí el meu pare havia vist per primer cop Charlot i un pianista animava les escenes que òbviament en blanc i negre es projectaven en la pantalla.

El segon va ser el Montecarlo, inicialment descobert, però després es va cobrir per poder fer les projeccions de manera independent a la climatologia. Anys més tard es va reformar convertint-lo en un cine



El nou cine Montecarlo quedava a les afores del poble. No va trigar gaire temps en ser fagocitat pel creixement urbà.

Foto. GREHIC

i el teatre. Durant molt de temps l’únic espai escènic de la població. Altres espais de projeccions van ser el Cinema Pineda i el Platja. Inicialment els dos a l’aire lliure.

Sempre en recordaré una del Tarzán. El mític Johnny Weissmüller, després de barallar-se amb tota mena de feres salvatges i els dolents de torn, em sorprenia quan seguia impassible mentre un llangardaix se li passejava per la cara, una calorosa nit d’estiu. L’animal es con-

vertia en part de l'espectacle i se li aplaudia la captura de qualsevol insecte atret per la claror de la pantalla.

No gaire lluny d'allà, en la torre que tenia un distribuïdor de pel·lícules, s'hi projectaven algunes d'estrena, en el jardí, en sessions privades i d'estranguis, per a amics i canalla de l'entorn.

Si no recordo malament, quan es va fer el "Plaza", el Catalunya ja no funcionava com a cinema. No sé en quina de les sales es va projectar exactament una nova pel·lícula de F. Iquino, el productor cinematogràfic tan lligat a la nostra ciutat, però era poc després de la seva estrena el 1965.

"La Chica del Autostop" va crear molta expectació no tant per la seva qualitat sinó perquè s'havia rodat en bona part a Castelldefels i molts hi havíem participat com a extres.

No és per dir-ho, però jo vaig ser un dels que més hi va sortir. Cada cop que reconeixíem algú es sentia el seu nom pronunciat en veu alta. Era com una mena de competició entre el públic per ser el primer a reconèixer algú, dir-ne el nom i amb la veu com més alta millor.

Aquell dia va haver-hi molta gatzara, tanta com la que hi havia en les festes o els dies del ball.

* * *

Per cert, molt abans de la implantació d'aquest ritu i quasi de precepte com anar a missa, va ser anar al "Centru". Un dels punts de reunió i centre d'activitats.

Allí es feia el vermut i es ballava en el pis de dalt on en ocasions assenyalades venien les millors orquestres de la contrada.

El meu pare m'explicava que ell s'havia guanyat alguna propina fent anar una pianola que servia per oferir la música als balladors.

Per als balls amb orquestra o a l'envelat calia pagar entrada, però només els nois. El costum que les noies entressin de franc es va con-



Reproducció del cartell baixat de Internet, <http://www.benitomovie-poster.com/catalog/images/movieposter/chicadel-auto-stop-la-img-27322.jpg>

servar molt de temps després com a reclam.

La picaresca i l'enginy sempre l'han exercit els que per necessitat es volien estalviar de pagar o per els espavilats. Com ja he dit, el ball es feia en el primer i únic pis de la casa on actualment hi ha una entitat bancària que es troba a la cruïlla del carrer doctor Ferran i l'avinguda de la Constitució. A manera de tiquet es donaven unes flors que els nois havien de lluir a la solapa per acreditar el pagament. Des del balcó del pis es llançaven aquestes flors als companys.



La Festa Major d'Hivern tenia un caràcter més familiar i de relació. Un grup de noies al ball el 1959

Foto. Fons família Agut. Arxiu Municipal

S'estudiaven la combinació per tal d'imitar-la i després la retornaven a qui els l'havia deixat. Els joves cercaven pels camps propers les flors dels mateixos colors i tipus que havien vist i en falsificaven així el passi d'accés a la pista de ball.

Per a l'envelat, el dia de la Festa Major, no dic que algú no fes la viu-viu, però de forma general s'havia estat estalviant per tal de tenir els diners suficients per afrontar les despeses que es generaven, que per altra banda tampoc eren molt quantioses.

L'envelat es muntava per la Festa Major, al costat del "Café del Centru". Hi havia un terra de fusta i les cortines imitaven les parets de luxosos palaus. Tenir una llotja (sempre n'he dit "palco") era una demostració de prestigi social que tothom anhelava de complir.

El creixement del nombre d'habitants i el canvi dels costums van de-

rivar en nous espais on anar a ballar.

Generacions posteriors són les que van gaudir de la “ poliesportiva ” que després batejaríem com a Sala Margarida Xirgu. Un espai que, un cop tancat el Montecarlo, durant molts anys va restar com únic espai teatral de la ciutat. Un escenari amb possibilitats limitades, però on s’arribaren a representar anys després bones obres amb molt bons actors. No serà fins ja entrats en aquest segle XXI quan es va recondicar el Cine “ Plaza ” com a teatre. Des d’aquell moment la ciutat ha disposat ja d’un espai escènic de gran qualitat.

Disculpeu el meu desordre, però ja se sap, quan un té tants anys, tantes edats i tants parers costa mantenir un discurs ordenat.

Reprenent el fil. A finals dels 60, un parell de generacions del poble vam gaudir de la nostra discoteca. Estava en la nova zona poliesportiva i allí fèiem el ball. De forma més habitual, escoltant els discos que nosaltres mateixos portàvem, i en alguna ocasió amb l’actuació en directe d’algun grup local de rock o escoltant una parella de joves disposats a emular el “ Dúo Dinámico ”.

Mirant enrere tinc la sensació que necessitàvem menys coses, que érem més feliços i que ens comunicàvem a nivell personal de millor



Imatge dels anys joves de Castelldefels gaudint de l’orquestra de torn.
Foto. GREHIC

manera que com ho fan ara les noves generacions. Probablement, però no dir segur, que en tenim bona part de culpa les generacions que no ho hem sabut transmetre.

També podria ser que els records fóssim selectius i que aquells que ara neixen, amb el pas dels anys, diran el mateix. Potser és una característica dels records, que sempre volem ser millors que els nostres successors



Les festes al “ Centro ” eren sempre molt animades, especialment les de disfreses per carnaval o les diades de festa major.

Foto. Fons Maria Soriano Sanz

3 | La platja font de riquesa natural, turística i ... d'altres

Per a mi la platja és un indret molt especial, em sembla que no podria passar una temporada, gaire llarga, sense notar la sorra humida als meus peus descalços.

Si no pogués, de tant en tant, passejar o asseure'm quan comença a fer bon temps a la vora de l'aigua de manera que les onades em remullin les cames. (Això ho faig perquè diuen que és bo per a les varius). No deixa de ser curiós que les terres més properes al mar siguin ara tan valorades, quan no fa pas gaire temps, quan es vivia directament dels fruits que ens donava el camp, eren considerades com a terres quasi ermes i, per tant, sense gaire valor.

Potser són imaginacions meves, però cada cop tinc la sensació que el mar és més lluny. Potser estic malfixat, però des del baixador fins a l'aigua hi havia menys distància. Deu ser que els anys em fan més costosa la caminada i que la il·lusió de l'infant per anar a banyar-se n'escurça les distàncies.

En aquesta mateixa platja hi han passat tantes coses ... Hi han desembarcar sarraïns que atemoriren els nostres avantpassats.

Patriotes catalans embarcaren queviures per esquivar el setge de la ciutat de Barcelona durant la guerra de successió, per alimentar a una població resistent; ho feren diverses vegades fins a ser descoberts i reprimits per l'exèrcit invasor.

Els meus primers records se'm presenten de forma confusa. Sé que jo no podia ser gaire gran. No em deixaven estirar la corda, com ho feien els altres nens, per treure les barques de l'aigua. Sí que, en canvi, consideraven que podia portar la galleda, amb la qual ens havien obsequiat els pescadors, plena de peixos, que a mi em sem-

blava més gran que jo. Era la recompensa per ajudar-los a treure la barca i desar les xarxes i altres aparells de pesca.

Parlant de treure coses de l'aigua, com a mínim dues vegades vam treure balenes, o catxalots, o no sé quina mena de peixot, de la sorra on s'havien quedat atrapats. Altres cops algun pescador des de la barca havia aconseguit evitar l'embarrancament del cetacis i en d'altres amb cordes i estirant-lo l'havien fet tornar mar endins.

Per dues vegades, que jo recordi, i amb uns 30 anys de diferència, hi va haver un final fatal per als animals, que desorientats, havien quedat atrapats per la poca profunditat que té la platja.



Pels cetacis la poca fondària de l'aigua i els banc de sorra que es desplacen són una parany mortal. Com que afortunadament no es dona el cas sovint en produir-se és tot un esdeveniment.

Foto. GREHIC

No ha d'estranyar que per a molts pescadors i mariners de la contrada la nostra platja fos coneguda com "La Plana". El mateix nom que en els anys 80 va inspirar els que durant uns anys editarien una revista local.

Tot i que aquesta descripció ens podria fer pensar en un lloc segur, el mar és traïdor. No sempre podem intuir els perills obvis que ens mostra el dia en què, enutjat, aixeca onades de gran alçària. No ens podem deixar enganyar per una aparent tranquil·litat de les seves aigües. S'han donat casos en què l'anomenada ressaca és capaç, de

forma invisible, d'arrossegar-nos cap a l'interior del mar en direcció a les zones més profundes. Quan els corrents són forts, ni el nedador més expert pot evitar, un cop esgotat, i veient inútil el seu esforç per retornar a la sorra, rendir-se a la força de la natura.

* * *



A finals dels anys 60 un altre animal de la mateixa espècie que el que ja va morir en la nostra platja el 1943; es va lluitar per salvar-lo.
Foto. GREHIC

Durant uns anys la platja tenia molta pesca, però les petxines o tallarines van generar una “febre de l’or” fins que l’exploració salvatge va esgotar aquesta font de riquesa.

Diàriament sortien tres vagons de tren carregats amb sacs de tallarines que havien portat fins a l’estació del poble carros i tartanes des de la platja.

L’exploració va ser tan intensa que arribaven embarcacions procedents de la costa andalus. En aquella època no es tenia consciència que els recursos naturals poden ser finits i que una mala gestió de la pesca pot comportar irreparables conseqüències. Ara, amb la perspectiva del temps, veiem que allò va ser un disbarat. En aquell moment només es pensava que teníem la sort de disposar de gran quantitat de petxines.

No amagaré que existia una certa rivalitat entre els del poble i els de la platja. Ells, els pescadors, vivien encara més condicionats per la meteorologia, les variables que fan d’un dia de pesca un èxit o un desastre són moltes i incontrolables.

A més, ficar-se mar endins té més perill. Com em deia un expert mariner, el Mediterrani enganya, surts amb la mar plana i en hores pots trobar-te enmig del pitjor dels temporals. L’Atlàntic és més brau, però va de cara. Tossut és capaç d’obligar-te a estar molts dies a port.



En aquesta postal de 1968 veiem la corba que fa el Passeig Marítim. És una empremta urbanística en el paisatge de la zona que va ser ocupada en els anys 30 per BAÑOS CASTELLDEFELS. Foto. Col·lecció Joan Bonet

Sigui pel que sigui, o simplement per les dificultats intrínseques de tot veïnatge teníem les nostres picabaralles, que s’incrementaven amb la rivalitat que es generaria quan es formessin els respectius equips de futbol.

Una cosa sí que ens va mantenir i ens manté molt units: compartir secrets. Mai ningú se n’ha anat de la boca. Finalment un dia vaig escoltar una història que reproduïxo en primera persona...

Reconec que moltes vegades vaig negar la seva existència, fins i tot

vaig assegurar que era una llegenda, vaig utilitzar respostes evasives i poc concretes com aquestes: “que sí, que fa molts anys potser sí. Però no, després no n’hi havia de contraban”.

Em sembla que és el primer cop que ho explico i mantindré el pacte tàcit de no donar cap nom. Els que hi estaven implicats s’hi reconeixeran. Els que no en sabien res seguiran sense poder posar noms i cognoms a les seves sospites, si és que algun cop les havien tingut.

Potser era diumenge, segur que eren quarts de tres de la tarda, d’un dia que feia una mica de calor i jo vaig aprofitar per fer la migdiada a l’ombra d’un garrofer. Se’m va acostar una persona i em va dir:

-Que dorms?

-Fins ara sí carallot!!

-No t’emprenyis, el que et dic et pot interessar. Vols guanyar-te un bon sobresou?

-Home!, vaig tirant, però més diners sempre vénen bé.

-Es tracta d’un treball de nit...

-No serà res il·legal?

-No em vinguis amb punyetes, no és legal però tothom ho fa. No estic per perdre el temps i si tu no véns ja trobaré algú altre. Vols venir a descarregar una barca i carregar un camió?

-Contraban?

-Vols venir a descarregar una barca i carregar un camió? Sí o no?

-Quant paguen?

-Dues mil pessetes fins a acabar la feina.

-Per dues mil pessetes treballa tota la nit!

Com ja us podeu imaginar la conversa no és textual, fa tants anys d’això. El cert és que vaig anar-hi, em van pagar més diners i vaig aconseguir dos parells de mitges de nylon.

A l’hora convinguda i al lloc que havíem acordat hi érem sis joves de la població. Tots ens coneixíem i evitàvem la conversa, perquè la situació era incòmoda.

Va arribar el camió. Sense que ningú ens digués res tots vam pujar a la caixa. Per sorpresa meva no ens dirigírem a la platja, pujàrem Diagonal amunt i a mitjana altura, encara en el barri de Montmar, ens desviàrem. La meva cara de sorpresa va fer evident que jo era un “novato”. Vaig sentir com xiuxiuaven entre els meus companys, sobre la meva joventut, inexperiència en el tema i sobre la meva feble constitució física. No vam trigar gaire a aturar-nos.

Durant el dia havia fet calor, però ara ja era fosc i feia fresca, per

no dir fred.

En previsió jo m’havia posat un jaqueta gruixuda.

Tot i que era fosc, em va semblar reconèixer la torre. Crec que era propietat d’uns estiuejants de Barcelona que no hi vivien més que uns mesos en tot l’any.

-Passeu a dins –ens ordenaren – encara haurem d’esperar una hora i fa fred.

Jo vaig voler entrar-hi el primer. La llar de foc era encesa. Avançant en un grup compacte, devíem ser vuit o deu persones; al cap d’uns instants era un més dels que allargàvem els braços per escalfar-nos les mans amb el foc viu.

Entre la multitud de braços em va sorprendre veure’n quatre que es corresponien a dues persones uniformades que, en teoria, haurien d’estar impeding el que anàvem a fer. Aquest cop vaig intentar que la meva cara de sorpresa no em delatés novament com a inexpert. Seguïem en un silenci incòmode que no es va trencar fins que vam sentir crits que venien del pis de dalt.

Aquest “Siscu”(nom inventat) és un impresentable. Ara dius que no vindrà, que no tenim l’altre camió. Vés i digues-li a la “tropa” que haurem d’estar més estona, que no podran tornar a casa fins que acabem. Mirarem de fer-ho tot en dos viatges.

El meu introductor en aquesta aventura feia de “capatàs”, tot i que ens va repetir les ordres que venien de dalt (mai millor dit), no ens hauria calgut; qui fos cridava tant que ja l’havien sentit tots, fins i tot els que anaven de verd.

Ens vam posar en marxa, vam anar fins a la primera cala que hi ha al començament de les costes de Garraf. El camió l’havíem deixat a la cuneta de la carretera.

A l’aigua hi havia una barca de pesca carregada de feixos embolicats en roba de sac, uns farcells que protegien la mercaderia i unes caixes de fusta que pesaven com un mort.

Formàrem una cadena humana, jo era a la meitat i tan sols havia de recollir els paquets que em feia arribar un company i caminar uns metres, això sí, de pujada, per lliurar-los a una altra de les persones que participava en l’operació.

No sé quantes hores vam estar repetint els mateixos moviments. Passada una estona no em notava els braços del mal que em feien tots els músculs.

Em consolava pensant que altres ho tenien pitjor. Eren els que re-

collien la mercaderia entrant descalços a l'aigua fins a les barques, que s'anaven rellevant. Em sembla que hi havia tres bots. Tampoc estaven millor que jo els que els va tocar aixecar a pols les caixes i deixar-les dins el camió.

A les cinc del matí havíem acabat la feina. Ens deixaren on ens havien recollit després de donar-nos un sobre on hi havia més diners del pactat. Pel que sembla havíem fet una feina extra.

Tenia menys d'una hora per descansar. Havia d'anar a treballar a la Rocalla i no volia que ningú pogués associar la meua falta amb el que havia passat aquella nit.

Estirat damunt del llit no vaig dormir gens, només pensava que algú ens pogués delatar. Em tranquil·litzava, una mica, pensar que segurament, qui ens vigilava també tenia el seu sobre.

No sé què vaig descarregar, temps després vaig saber que era cafè i tabac, i que a l'interior de les caixes tan pesades hi havia recanvis per a motors de cotxes i motos. El que segur que portàvem eren mitges. Aquella mateixa nit me'n van donar un parell, que van tornar boja la meua xicota.

Per cert que una se li va estripar poc després d'estrenar-la a la passarel·la que hi havia davant del que actualment és l'Hotel Playafels i que va ser dinamitada el 1961.

* * *

La història d'aquesta construcció ja l'han explicada en altres llibres, inaugurada oficialment els anys 30, ja havia tingut un precedent possible més rudimentari els anys 20.

De la passarel·la no sé exactament quan la van fer. El que jo recordo és el seu final. En una conversa al Club Nàutic, Lorenzo León m'ho explicava després de confirmar-me que només hi ha hagut una única passarel·la en tota la platja:

El propietario del Hotel Playafels, el Sr. Catasús, conocía a las autoridades de marina responsables y les pidió la demolición de la pasarela ya que por su deterioro con el tiempo era un lugar peligroso y algún chaval había estado a punto de tener un accidente.

Fue una suerte para mí que me encargaran la misión. Yo ya no quería embarcarme más. Me mandaron a Barcelona y pensaba estarme el año de destino obligatorio y volver a Cádiz.

Recuerdo que uno de los primeros lugares que me proponían era Port de la Selva. Me negué argumentado el cachondeo que habría llamándome yo León.

Empezaron a reírse y me dijeron: "pues lleva usted razón".

Estuve en distintos pueblos, creo que el primero en Catalunya fue Palamós,

donde mis superiores estaban muy contentos conmigo, pero yo no quería estar allí. Un día me mandaron para Castelldefels con la misión, en calidad de especialista en explosivos, para poder realizar la demolición y regresar.

Al llegar me puse en contacto con el, creo por entonces, cabo Sierra. Vi que en un par de días esto estaba hecho, pero pensé, como así hice, en alargarlo unos meses. Claro que al final todo quedó perfecto. El propietario estaba muy contento con el trabajo y la organización del salvamento y todo el equipo que formé. Por lo que se ve, en alguna ocasión Catasús le dijo al almirante "a este sargento no me lo cambies". Y con un "bueno va" de mi superior me quedé hasta hoy. Yo tenía muy claro que no quería volver a Palamós.



La passarel·la va ser dinamitada el 1961, a més del canvi paisatgístic indirectament va significar per Castelldefels el tenir una autoritat marítima local.

Foto. Col·lecció Alfons López Borgoñoz

Penseu que per la jerarquització militar, en un emplaçament té categoria de "comandante de plaza" el militar que hi estigui al front, independentment del seu rang, que en aquest cas era el de sargent.

Com a responsable de la zona marítima va ser qui va tramitar els permisos per a les construccions dels dos clubs, Nàutic i Marítim, que amb poca diferència de temps es van construir durant els anys 70.

Amb el característic "salero" andalús recorda el dia de la inauguració del Club Nàutic quan la caseta provisional va enfonsar-se:

“Recuerdo la mirada atónita del almirante y todos los presentes sin que resultara herido nadie”.

Qui anys més tard en seria president i fill d'un dels fundadors, en Pep Rodríguez, tot prenent un cafè m'ho confirmava:

Era provisional. La caseta la va construir una empresa de Sant Feliu, que es dedicava a fer-ne de prefabricades. Es deia “Durisol”. Total, que el dia de la inauguració aquella estructura metàl·lica de 6 m x 12 m, amb uns panells que feien de paret, no va aguantar. Tot s'havia fet de pressa i corrents. La base de formigó que havien fet sobre la sorra tot just s'havia assecat, a més, unes bigues s'havien muntat al revés. Com que ja havia arribat la gent i les autoritats, i a més, tots pensàvem que aguantaria, ho vam deixar com estava, amb el propòsit que ja ho arreglaríem més tard.

* * *

Parlant de construccions. Un altre element característic de la nostra platja són, millor dit, eren, els “xiringuitos”. Aquestes edificacions damunt la platja, a banda de les casetes de pescadors, van iniciar-se a finals dels anys 20 del segle passat. Arran dels permisos concedits a la societat BAÑOS CASTELLDEFELS per dessecar uns terrenys es va crear una franja de terreny edificable que, un cop dissolta la societat, va generar una nova divisió en parcel·les. Fins i tot se'n van



Donada la seva proximitat amb el baixador del tren, el revolt del Bañosca, va ser un dels punts de gran concentració de banyistes.

Foto. Col·lecció Armand Mas

fer de noves que es compraven i venien sense cap mena d'ordenament urbanístic.

La casuística legal era tan complexa que hi havia qui fins i tot pagava la contribució a l'Ajuntament i algunes cases que es van construir a la zona tenien serveis com aigua i llum.

Les construccions eren, per norma general, senzilles. No oblideu que els primers permisos permetien muntar casetes de temporada que, un any per l'altre es deixaven instal·lades i com qui no vol la cosa van acabar sent d'obra.

Lorenzo León em va explicar que hi havia 72 concessions temporals que eren a la zona de Sitges. Moltes d'elles són les que es van reubicar a partir d'una casa més antiga, que era on fins a inicis del segle XXI hi va haver el restaurant “Casa Patricio”, fet que n'explica un procés diferent del seu enderrocament.

Total, que alguns tenien concessions de fins a 20 anys i a mesura que es van anar complint els terminis es van anar enderrocant per fases.

Un d'aquells dies en què vas passejant per la platja, que és un privilegi per als que no tenim res a fer, perquè ja ho hem fet abans, recordo que hi havia molt de moviment a la zona de la platja, fins i tot càmeres de televisió.

Segur que era uns anys abans dels Jocs Olímpics, ja que s'havia decidit per part d'una *mente pensante* que els “xiringuitos” feien lleig, que no reunien les condicions sanitàries adients per establiments de restauració en què algunes d'aquelles casetes s'havien anat transformant. Havia arribat el dia en què les autoritats de costes tenien l'ordre de tirar a terra algunes de les cases que s'havien convertit en segona residència, bar, discoteca o restaurant. Tot i la resistència inicial, els propietaris es rendien quan veien les forces de seguretat i les màquines excavadores que, amb un simple cop de pala, ho enviaven tot en orris.

Enmig d'aquest batibull, encara escolto la veu del que aleshores era alcalde, Agustín Marina, i un senyor de cabell blanc que cridaven desesperats: “¡ Esa no, esa no !” Es veu que hi havia terminis diferents i aquella casa encara no tocava. A l'interior hi havia persones que van veure com mitja casa quedava segmentada.



Hi ha un llarg llistat de noms de locals que van ser bars, locals nocturns i casetes d'ús particular que van veure acabar les seves històries individuals i col·lectives en poques hores de feina d'unes màquines. Fotos. Ramon Josa Campoamor



La Vespa, Pilufa, Barquito, Compás, Lido, Lancaster, Patricio, Carmen i altres que potser em descuido van ser una forma variada per gaudir de la platja molts anys. Foto. Ramon Josa Campoamor

Recordo que en l'informatiu del migdia de l'emissora local vaig sentir novament la veu i els crits desesperats del senyor de cabell blanc. Era el Sr. Novoa, delegat ministerial de costes. Si és que en conserven, d'arxius sonors, a la ràdio l'haurien de tenir.

* * *

La platja era un element d'atracció per el turisme familiar i, acabada la Segona Guerra Mundial ja començaria el fenomen derivat de l'arribada dels turistes.

Els primers a venir van ser els suïssos, no havien patit tan directament els efectes dels enfrontaments bèl·lics. Anys després es podien veure cotxes amb matrícules franceses que per proximitat i per pitjor clima es decidien a venir. Els turistes alemanys i els visitants del nord d'Europa solien tenir un poder adquisitiu molt superior al nostre.

Eren els anys en què s'equilibrava la "balanza de pagos" amb els diners dels turistes que venien i les divises dels treballadors que havien marxat a Alemanya.

Les botigues de "souvenirs" van servir per aconseguir vendre de tot

a uns senyors que, en calces curtes, sandàlies i mitjons ho trobaven tot exòtic i disposats a pagar el que se'ls demanava.

Als anys 60, amb la construcció d'hotels, d'apartaments i de torres, la platja tenia més gent vivint-hi durant la temporada d'estiu que el poble. Tot aniria canviant i d'aquella forma que un no se n'adona. No fer mai vacances i en tot cas no abans que comencessin les escoles a Barcelona. Aquesta era la norma generalitzada



L'aeroport en els anys 60
Foto: Jordi Jové



A peu d'avió
aquesta era
la imatge de
les pistes.
Foto: David
Grau

als comerços, i fins i tot els que treballaven a la Rocalla miraven de guanyar-se un sobresou fent de cambrer o de recepcionista d'hotel.

De la mateixa manera que vam estirar massa la corda amb les tallarines o en la pesca d'estrelles de mar, que ara pràcticament ja no se'n troben. (Hi ha poques cases que no hagin fet servir aquests animals de vius colors per a la decoració d'alguna de les seves parets.) També vam explotar el turisme estranger, sense adonar-nos que abusar de l'atractiu del sol i platja, a més de competència d'altres països, tenia data de caducitat.

La proximitat amb l'aeroport del Prat, les comunicacions per carretera i tenir Barcelona al costat, a banda dels seus propis encants, van fer de Castelldefels un destí turístic important a la segona meitat del segle XX.



Els autobusos permetien el desplaçament des del centre de Barcelona fins pràcticament la sorra de la platja.

Foto: David Grau

4 | Aigua, llum, telèfon, carbó, llenya i butà

Aquells nascuts a finals dels segle XXI poden pensar que sóc molt pesat. Que insisteixo en què valoràvem els recursos i les coses de forma molt diferent a la que ho fan ells. Potser tenen una mica de raó.

Els formen part d'una generació que han passat de cop i volta de la sensació que els recursos eren infinits, tant els econòmics com els energètics, a veure com ara tornem a patir. S'ha acabat aquell tira de beta de la targeta de crèdit en què semblava que els números del compte bancari no es tenyirien mai de vermell. Si ho feien no passava res.

Ara tornem a patir per tal d'arribar a final de mes. Menys dramàtic que abans que passàvem vergonya si algun dels cobradors marxava sense els diners que devíem per algun servei. Ara tallen, des de la central, el subministrament i punt.

Potser no manejàvem tants diners, però tampoc pagàvem tant pels recursos que ens sembla natural tenir i que en alguns casos eren pràcticament de franc.

No dic que no fos més incòmode o que no suposés un esforç, però em fa l'efecte que érem menys dependents de les monedes i els bitllets.

* * *

L'aigua, els que teníem més sort, la trèiem de pous al costat de casa, altres aprofitaven les cisternes o no els quedava altre remei que anar periòdicament a les fonts més properes. De vegades es formaven petites cues a les basses de Can Roca, que per cert, tenien una aigua molt bona. Als més petits de la casa se'ls hi enviava quan ja tenien

prou força per carregar la garrafa de vidre protegida amb el cistell de vímet.

Per tal d'estalviar-se aquests viatges és van fer unes canalitzacions per portar l'aigua des de les basses fins als nuclis habitats. Fins i tot si no ho tinc mal entès, la font de la plaça de la Caputxeta se n'alimentava i un altre ramal arribava fins a Can Roca de Baix.

L'ús d'aquest bé tan necessari era lliure; animals i persones se'n podien abastir sense haver de pagar. Existia una certa competència entre els propietaris de pous que en valoraven els diferents gustos. Determinades cases de Montmar o la zona de la platja tenien fama.

Un dels avis de David Grau l'actual, regidor de Cultura, explicava al seu nét que un dels secrets de les paelles del "merendero" de Casa Rita era que les feien amb la seva aigua, que la treien del seu pou. Era en l'etapa inicial de l'establiment, abans del trasllat on actualment hi ha el restaurant.

David Grau assegura que la casa construïda per la seva família va ser una de les primeres torres de la platja. Dic una de les primeres



Moltes de les cases tenien el seu propi pou, però la canalització de l'aigua va ser un progrés per la població en el any 1950.

Foto. Esquerra Torcuato Pérez, dreta Arxiu Municipal

perquè a la zona es va començar a edificar de forma molt dispersa.

Una casa, respecte de les altres, estava molt allunyada. Això explica que més d'un tingui la sensació que va ser el primer en no veure una altra torre a prop fins passat un temps. Tenir aigua canalitzada a casa no era freqüent, ni tan sols abastida per algun dipòsit. El que el meu

fill ja va considerar com a normal, tenir un lavabo incorporat a l'habitatge i no una comuna externa. Li costa pensar que a la cuina no hi hagués una aixeta o no dutxar-se més d'un cop per semana. Per a mi, durant molts anys, no ho va ser.

Ser net no tan sols era un hàbit saludable sinó que requeria disciplina i una dosi de sacrifici. La disciplina implicava omplir la gerra diàriament, portar-la a l'habitació per tenir l'aigua neta amb què rentar-se la cara en un gibrell. El sacrifici era especialment dur els dies d'hivern en què l'aigua era glaçada. A més calia d'afegir-hi la disciplina rutinària de buidar la palangana l'endemà.

No és estrany que la gent estigués disposada a pagar per un servei com el de la companyia SACSA. Inicialment van canalitzar l'aigua que extreien d'un pou a Montmar, una aigua que fins que no es va arribar a nivells del freàtic era molt bona. La companyia va anar buscant altres recursos hídrics a mesura que s'incrementava la població i els nivells de consum: així fins al final de la seva història, quan la companyia va ser absorbida per la Societat General d'Aigües de Barcelona que havia fet el mateix amb gran quantitat de xarxes privades de caràcter local.

El canvi el recordo com una millora del servei pel que fa a la qualitat. Ara es podia cuinar i sobretot fer cafè. Un amic meu de Barcelona,



Per fer sortir l'aigua de les fonts calia bombejar-la previament
Foto. Arxiu Municipal

cada cop que anàvem a un bar nou per a ell i demanava cafè o un tallat, no podia evitar de preguntar si l'aigua era de garrafa i demanava que li ensenyessin la màquina exprés per assegurar-se que no tenia l'aigua directa.

De la mateixa manera que la llum, la xarxa de distribució va anar escampant-se per tot Castelldefels. Els anys 70 encara era possible trobar alguna casa aïllada de la distribució, per la militància resistent del seu propietari.

CAUSAS DE LA CONTAMINACIÓN DE AGUAS EN EL MACIZO DE GARRAF

Se han ultimado los estudios para determinar las causas que han producido las variaciones en la calidad físico-química de las aguas de la zona de Garraf, estudios que se han realizado en forma sistemática en un período de mes y medio, y han abarcado no sólo las zonas de Garraf sino todas las colindantes. Se ha podido comprobar que dicha contaminación estaba localizada en la zona de Garraf, situada entre el puerto y la línea del ferrocarril a la que sobrepasaba en algún punto, mientras han sido siempre negativos todos los controles en las zonas vecinas, tanto las situadas en Castelldefels, macizo de Garraf y curso subterráneo de agua de La Falconera. Las causas de la variación de las condiciones físico-químicas de las aguas se han demostrado de causa puramente local, y debidas al descenso del nivel freático, agravado por la persistente sequía, y por la continuidad y cada vez mayor extracción de agua, provocando todo ello una mayor afluencia de filtrados del terreno, y una mayor contribución a los pozos de aguas profundas altamente reductoras, procedentes de las capas más bajas del acuífero calizo. Ello ha producido fenómenos de reducción de sulfatos, así como de los compuestos de hierro y manganeso, y un mayor crecimiento de biobacterias y de determinadas clases de algas. Dichos fenómenos son análogos a los que se producen en los fondos de los embalses en las épocas de mayor estiaje. Las causas citadas desaparecerán cuando las aguas recuperen su nivel normal, y ello se conseguirá con una menor extracción (actualmente no se hace ninguna), y principalmente por las lluvias de primavera, que, aun cuando sean normales, permitirán compensar el desequilibrio existente. El Ayuntamiento de Sitges, de quien depende Garraf, Además de proporcionar actualmente agua transportada, está ultimando la puesta en marcha de una instalación depuradora mucho más completa que la actual. Por otra parte, está completando el plan de alcantarillado, que permitirá, en un plazo relativamente corto, la desaparición de todas las fosas sépticas y pozos de residuales que aún existen en la zona. En dicho período de tiempo no se han detectado casos patológicos que puedan ser atribuidos a dicha contaminación. Los estudios y trabajos realizados lo han sido conjuntamente con la Jefatura de Minas, del Ministerio de Industria; la Comisaría de Aguas del Pirineo Oriental y los Servicios Técnicos del Ayuntamiento de Barcelona.

Transcripció diari ABC de 4-2-75 pàg. 44

Fins que no hi va haver problemes de salubritat i risc sanitari per al consum van ser moltes les cases que van simultanejar els dos sistemes i encara avui podem trobar qui utilitza aigües pròpies per a consums que no són el que ara es denomina “ús de boca”.

En els diaris de l'època se'n va parlar molt, però no queda clar en

VERTER BASURAS, CONTAMINAR LAS AGUAS

La localización en Garraf o en cualquier otro macizo cársico de un vertedero controlado para las basuras de la ciudad de Barcelona se considera totalmente inviable y un gran peligro para la salud pública, en un científico informe dirigido por la Escuela Catalana de Espeleología —los espeleólogos son científicos, más que deportistas— y realizado por diversos especialistas sobre los aspectos hidrogeológicos, bacteriológicos, sanitarios, químicos y geológicos del último proyecto de la empresa concesionaria del Ayuntamiento barcelonés para solucionar definitivamente el grave problema de las basuras.

La zona que en principio está prevista para el vertedero de basuras se conoce por el bonito nombre de Fons de les Terradelles-Vall de Joan, y es uno de los profundos valles secos que surcan el macizo de Garraf. Este lugar está formado fundamentalmente por calizas y dolomías, rocas carbonatadas que están extraordinariamente carbonatadas, es decir, que permiten el paso del agua sin filtrarla. Las aguas procedentes de este afondo atraviesan la zona semihúmeda y húmeda general del sistema cársico de Garraf, confluyen con otras corrientes y aparecen en las surgencias de las costas de Garraf, en el sector costero de más de 14 kilómetros de extensión comprendido entre Sitges y Castelldefels. En tales circunstancias —se afirma en el informe— es previsible que en el caso de que las aguas estuvieran contaminadas sería todo el manto freático —nivel de fuentes y pozos— el que se vería afectado. En tal caso, la zona contaminada abarcaría, entre otras, las poblaciones de Villanueva y Gestrú, Vallirana, Bagués, Sitges, Vilcarca, Garraf y Castelldefels, varias de las cuales usan el agua potable de pozos. El mar se vería, a su vez, contaminado, y por ende esta es una zona de gran afluencia turística. La población total de la zona es de 95.000 habitantes, y varias de las localidades citadas —sobre todo las costeras, que precisamente serían las más afectadas— duplican o triplican su censo cada verano.

Otra hipótesis que puede plantearse acerca del vertedero es la relativa a un posible tratamiento químico de los desperdicios. En Estados Unidos se utiliza, en algunos casos, este procedimiento, de coste más elevado, pero que garantiza la total destrucción de la materia orgánica. No obstante, este tratamiento exige la utilización de ácidos fuertes, como el sulfúrico, y, en consecuencia,

presenta el inconveniente de la formación de sulfatos, la mayoría solubles en agua, que pueden también destruir la potabilidad. Este procedimiento, pues, tampoco es aconsejable en el caso de Garraf.

Por otra parte, y además del peligro principal para la salud pública, el proyecto de vertedero de Garraf —explica el repetido informe— causaría un daño irreparable al paisaje y a los ecosistemas de una de las zonas de mayor interés biogeográfico de nuestro país. Este macizo, en efecto, constituye el límite septentrional del área de distribución de todo un conjunto de especies muy abundantes en África del Norte, pero muy raras o en vías de extinción en el Continente europeo y que, por su excepcionalidad, merecerían ser protegidas. Asimismo, las umbrías de la zona de la Morella —donde se encuentra precisamente el emplazamiento del proyectado vertedero— constituyen el extremo nor-oriental del área del roble valenciano, especie únicamente difundida por las montañas calcáreas submediterráneas de la Península y también de gran interés.

De hecho, no es en el informe de referencia donde se revelan estas cuestiones de singular importancia, sino que en el mismo plan director del Área Metropolitana de Barcelona el macizo de Garraf había sido calificado de «parque comarcal» en consideración a sus características únicas en cuanto a paisaje, biogeografía y posibilidades espeleológicas. Las cavernas y simas de Garraf, en fin, son el último refugio de una de las más ricas faunas trogloditas de invertebrados, verdaderos «fósiles vivientes» —como ya los denominó Darwin— que merecen la atención de científicos de todo el mundo.

En el informe —que fue presentado, entre otros, por don Joaquín Monturiol, profesor de Geología de la Universidad de Barcelona; don Juan Antonio Raventos, director de la Escuela Catalana de Espeleología, y don Juan Sement-Josa, profesor-asesor de la E. C. E., estos dos últimos firmantes del documento— se aboga por una solución distinta a la del vertedero para el grave problema que representa la eliminación de los desperdicios urbanos. Aunque a mayor coste, se dice, son preferibles soluciones como el compostaje —que permite la obtención de abonos— o la incineración —fuente de energía calorífica y de material de construcción.— Antonio

Diari: ABC, 28 d'octubre de 1972, pàg 55

quina proporció van incidir-hi una sobreexplotació del recurs o la contaminació per efecte de la proximitat de l'abocador del Garraf. Abans de l'abocament de residus ja hi havia hagut problemes de contaminació de les aigües.

* * *

Recordo que teníem els serveis bàsics a casa sense haver d'abonar cap rebut. L'aigua l'extrèiem del nostre pou, la llenya i el carbó els aconseguíem de les nostres sortides al bosc i de les passejades per les voreres de la via del tren on sempre trobàvem trossos de carbó que havien saltat del vagó adossat a la màquina del tren.

Abans de l'arribada de l'electricitat, teníem la llum dels quinqués de carbur i de petroli que anàvem a comprar a l'estanc. També usàvem espelmes que podíem adquirir en una de les poques botigues que hi havia al poble, o a la població veïna de Gavà.

Per cuinar, la llar de foc i les cuines econòmiques, que podien funcionar amb llenya, ens estalviaren de ser esclaus de les bombones de butà. A més, la nostra vida era molt més racional, almenys això és el que jo penso, i la llum natural marcava bona part dels nostres horaris.

Tenir conills, gallines, o altre bestiam ens permetia complementar la nostra alimentació, que amb la producció del petit hort, quasi ens permetia una autarquia familiar. Amb els veïns intercanviàvem productes i menjàvem, fins a avorrir-les, les verdures i hortalisses de temporada.

Mentiria si digués que no anàvem mai a la botiga, però era per anar a comprar oli, vi i altres productes que nosaltres no teníem.

També calia anar a cercar especialistes en diferents oficis com fusters, paletes i posteriorment lampistes per a les obres de reparació o remodelació de les cases. De tota manera, la gent sabia arreglar-se les millor. Nocions i coneixements per sortir del pas, en teníem pràcticament tothom. No es pot parlar d'una data concreta en què es van produir els canvis que ens van afectar en la nostra manera de viure.

Sense cap mena de dubte, la Rocalla va suposar el primer gran canvi.

La població es va multiplicar i això va permetre una especialització en oficis. La gent va deixar de comprar productes bàsics com la farina per començar a comprar el pa ja cuit. Els meus records, però, es concreten més en els canvis i transformacions posteriors.

No va ser fins passada la guerra i després d'uns primers anys de postguerra amb restriccions de tota mena, que a les cases van començar a canviar les coses. No va ser igual ni en aquest mateix ordre a tot arreu. Nosaltres vam ser dels primers que ens vam animar a tenir llum elèctrica. L'ús estava molt restringit a il·luminar les estances principals i el porxo.

* * *

El primer electrodomèstic que ens va captivar va ser la nevera. Podíem mantenir els aliments sense la dependència del gel. Podíem canviar alguns costums com els derivats de formes de conservació d'alguns aliments. La carn la guardàvem a la que jo sempre n'he dit "fresquera" del rebost. Clar que limitava molt quina mena de menjar s'hi podia guardar. Amb el frigorífic la vianda es conservava un parell de dies i ja podíem tenir la llimonada ben fresca i mantenir uns dies productes frescos sense por de què es fessin malbé.

Un cop ens hi vam acostumar ja no ens en podíem estar. Passava una mica el mateix que em deia el meu pare, de la ràdio. Primer era considerat un trasto i després va ser quelcom pràcticament indispensable a totes les cases.

He de reconèixer que tinc una gran barreja de dates i no sé ben bé quina cosa va passar abans que l'altra. Algunes cases tenien llum elèctrica que havien aconseguit a partir de derivades de la xarxa principal paral·lela al tren i a la de la fàbrica de la Rocalla.

Però, per ser honestos no podem parlar d'una veritable arribada de l'electricitat a Castelldefels fins als anys 40. El veïnatge temporal de Mariano de la Peñas al nostre municipi va ajudar que fos així.

Mariano de la Peñas era el delegat del govern en matèria de recursos energètics.

Aquest comandament militar de la branca d'enginyers, un cop acabada la guerra "incivil" va tenir la responsabilitat de gestionar els escassos recursos energètics del moment.

Per casualitat, o per allò que diuen en castellà "aprovechando que el Pisuerga pasa por Valladolid ..." el cas és que una de les línies que subministrava l'energia per a les empreses del Baix Llobregat també ho feia per a la nostra població.

Això explicaria que moltes vegades coincidíssin la restricció o les apagades en diumenge. Quan no era vital per a la indústria, era el

moment que s'escollia per aplicar les restriccions.

Ho explica, en el seu treball "*Restricciones de energía eléctrica en los primeros años del Franquismo. Las Delegaciones Técnicas Especiales para la regulación y distribución de energía eléctrica, 1944-1958*" l'investigador Francesc-Xavier Bosc

En agosto de 1944 era nombrado jefe de la DTE de la zona catalana el ingeniero Mariano de la Peñas Mesqui, que fue el encargado de ordenar, distribuir y regular el consumo de energía eléctrica prácticamente durante todos los años que duraron las restricciones, hasta el 1952, momento en el cual fue sustituido por el ingeniero jefe Manuel Taboada. El argumento de la DTE, al margen de la propia escasez de suministro, era la sobrecarga de las instalaciones en las redes de distribución y su envejecimiento.

Con respecto a la implantación de la división del territorio en zonas, el jefe de la DTE de la zona Catalana Mariano de la Peñas, argumentaba: "Dada la saturación en que se encuentran las redes de distribución y transformadores que no han podido ser objeto de las ampliaciones necesarias, debido a la escasez de primeras materias adecuadas, y existiendo cargas de consumo muy elevadas, principalmente en determinadas horas del día, que no pueden ser disminuidas con las restricciones indicadas anteriormente, para evitar posibles averías por sobrecarga que podían ser motivo de graves perjuicio a las industrias del sector afectado, es necesario que simultáneamente con las medidas de restricción, se apliquen las siguientes normas, que han sido estudiadas procurando causar la menor perturbación a los productores"¹.

* * *

He de reconèixer la comoditat de poder cuinar amb gas butà o tenir electricitat per fer funcionar els aparells que a poc a poc anàvem tenint a les cases. El gas era més net. La llum elèctrica, tot i les seves oscil·lacions o avaries, era molt millor per poder veure-s'hi en la foscor.

Un dels primers distribuïdors de bombones de gas va ser la botiga de la família Fusté que era a l'actual Avinguda de la Constitució. Per cert que fins als primers anys del segle XXI va existir l'establiment, que s'havia anat adaptant als nous temps. Una característica peculiar de la botiga era que a la paret de darrere del taulell hi havia una gran fotografia aèria, en blanc i negre, on es veia tot Castelldefels; fotografia que va ser cedida a l'Ajuntament quan van tancar el negoci.

Els anys no perdonen, i és el que té ser una memòria col·lectiva,

¹La Industria Española, núm. 9. 30 de septiembre de 1944, pàg. 19.

no tens el mateix rigor que el dels erudits en el moment d'ordenar cronològicament les dates.

* * *

La xarxa telegràfica va estendre's per tot Espanya. Les línies ferroviàries, on n'hi havia, van ser en molts casos aprofitades per desplegar-ne les del nou servei i després per afegir-hi les telefòniques. Sigui com sigui, un dels primers telèfons de Castelldefels el van instal·lar a l'edifici del primer Ajuntament, situat al carrer Major 53, i allà en van seguir tenint mentre en Carreras i la seva família hi van viure.

Fins a finals dels anys 60, els detinguts per la guàrdia municipal els tancaven en els calabossos, situats al soterrani de l'edifici.

Molts cops sopaven el mateix que els residents a la casa i eren ells els que els ho servien a les cel·les.

* * *

BOOM TELEFONIC A CASTELLDEFELS

Castelldefels compta des de començaments d'any amb una ampliació de línies telefòniques -2.000 concretament-, la qual cosa suposa una disponibilitat de 15.000, de les que 13.500 queden ocupades. D'aquesta manera es cobreix la demanda pendent i amb una nova ampliació de 2.880 línies a finals d'any s'atendran les expectatives de creixement de la nostra ciutat, el més fort del

ldefels ha esdevingut darrerament la punta de llança pel que fa al creixement en la demanda de línies telefòniques experimentat a la comarca, llevat de Cornellà, que no hi entra en el mapa de la companyia. Del 1987 al 88 el creixement al Baix Llobregat ha estat del 20%, un augment enorme, segons Telefónica, que té els seus màxims exponents en Castelldefels, Viladecans, Gavà,



Baix Llobregat, segons el departament d'abonats de Telefónica. Aquesta darrera ampliació serà de tipus electrònic, la qual cosa suposa fer el servei més fluid.

Telefónica assegura que amb les ampliacions d'enguany, ja no hi haurà demanda per satisfer a Castelldefels a curt i mig termini. Caste-

i St. Boi.

Per a Castelldefels les raons d'aquest creixement són ben explicables: la població abans flotant de cap de setmana tendeix cada vegada més a fixar-hi la seva residència definitivament. El telèfon no és més que un dels signes d'aquesta ampliació de l'estabilitat.

La revista *LA PLANA* es feia ressò de l'espectacular evolució en el creixement d'usuaris del telèfon i d'abonats. La informació es va publicar en el número 8 en la seva pàgina 6 el 1988

A banda del telèfon oficial, que es va instal·lar en el nou edifici consistorial i el que he esmentat, hi havia el de la centraleta, que tenia caràcter públic.

Tan aviat com la tecnologia ho va permetre van tenir telèfon alguns particulars que podien comunicar-se entre ells en les hores de servei, no sense algunes dificultats i sense intimitat. Calia que l'operadora connectés un panell de cables necessaris per tal de fer el pont que permetia que els dos usuaris parlessin.

La cosa es complicava més si volies parlar amb algú de fora de Castelldefels, calia demanar la "conferència" i el més comú era que no la tinguessis fins al cap de moltes hores. L'argot per a aquestes comunicacions definia el temps d'espera extra al que t'havien anunciat com a "demora" i aquesta solia esgotar la paciència dels que volien telefonar.

De fet era molt comú trucar a la casa de la veïna del familiar o de la persona amb qui es pretenia contactar i demanar que se l'avisés. O un s'esperava fins que l'anaven a buscar o es proposava una hora determinada per tal que la persona fos en aquella casa per tornar-hi a trucar. Als anys 80 part de la població considerava un luxe tenir un aparell de telèfon a casa.

* * *

M'expliquen que en algunes cabines telefòniques s'havien arribat a fer cues de persones esperant per tal de poder concursar en programes de l'emissora local. En una ocasió les dues cabines, que estaven situades una al costat de l'altra a la Plaça de l'Església van ser les protagonistes d'un d'ells. Dos concursants competien per una bicicleta nova de trinka que seria pel que aconseguís introduir-hi més persones a la cabina assignada. No sense polèmica, al final va guanyar un grup de sis o set persones.

* * *

Tornant als serveis bàsics, i als que n'han de tenir aquesta consideració, tot ha canviat molt. Rentar-se la cara amb aigua calenta, preparar-se un cafè en una cuina de gas, estar llegint al llit un bon llibre al vespre mentres que ens interromp una trucada telefònica no ens sembla avui res d'estrany i fins i tot per als més joves, quelcom d'arcaic. La factura que ens passa l'actual forma de viure és un altre tema.

5 | Amagant-nos de la mort

Si algú és aprensiu, l'avisó que aquest relat pot ferir algunes susceptibilitats.

Jo els recomanaria de totes formes que segueixi atents perquè parlar de la mort no ha de ser cap tabú. Els anys del nebulós record inicial fins al present puc assegurar que el nostre comportament davant d'aquest fet inevitable ha estat molt variat. No cal anar-se'n lluny per veure diferents comportaments.

Els diferents orígens i procedències de la gent de Castelldefels són molt variats i enriquidors, són suficients per oferir un ventall prou ampli. A més, els costums autòctons també han tingut unes modificacions que, si no fos perquè ara anem sempre amb tanta pressa, hauríem d'aturar-nos a estudiar.

Com tot canvi en les maneres de fer, hi ha hagut coses avantatjoses i d'altres que em sembla no ho són tant. Tinc la sensació que ara es vol amagar la mort, ens hem tret les vetlles de casa i les hem traslladat a un espai extern i menys proper a la família i al finat.

El mort s'instal·lava a la seva cambra o en algun dels llocs principals de la llar per tal que els veïns i familiars passessin a donar el condol als seus parents i el darrer tribut al difunt.

Hi anava tot el poble, fins i tot les criatures. D'aquesta manera apreníem, així ho penso jo, a tenir contacte amb el final de la vida, amb la mort. El nostre veí, parent, o conegut ja no tenia cap signe de vida i sí, en canvi, una aurèola que el diferenciava, no sé ben bé en què, de les persones adormides.

* * *

Potser tenia set o vuit anys quan vaig anar, obligat pels meus pares,

a veure el primer mort. Era un cosí de la mare amb qui es portava deu o quinze anys de diferència. Ell era més gran.

Anava acompanyat del meu germà a qui no vaig deixar d'agafar-li de la mà en tota l'estona. Ell no es queixava i després, quan varem sortir, vaig comprovar que els seus dits eren més blancs que els del mort. Jo, de tant que li estrenyia, li havia tallat la circulació. Les articulacions van trigar una estona a tornar a tenir el seu color normal.

Vam entrar tots dos a la casa sense saber gaire què havíem de fer ni dir.

Repetíem a tort i a dret a tota persona que ens feia petons la frase que ens havien ensenyat els pares i que repetíem com a lloros: "l'acompanyo en el sentiment".

No sé qui ens va preguntar si volíem veure el difunt. La veritat és que jo no en tenia gens de ganes. Des de l'entrada fins a la sala on era el taüt, presidit per dues espelmes a banda i banda, recordo que una era més gruixuda que l'altra i l'havien fet encaixar a l'espalmatòria amb retalls de diari (de vegades et quedes amb uns detalls sense cap importància), hi havia persones grans vestides de negre. Ens indicaven cap a on havíem d'anar de la mateixa manera que als futbolistes que han guanyat una copa, el rival els marca el camí de sortida del vestidor fins al camp.

No ens havien donat temps a respondre a la pregunta, no sé si fins i tot ens espitjaven.

Recordo comentaris de l'estil, "com no han d'entrar si són de la família", "quan abans ho sàpiguen abans maduraran" i altres coses que jo en aquells moments no entenia.

Finalment ens trobàrem cara a cara amb el mort. Encara tremolo ara.

De cop i volta el mort va obrir la boca i en va sortir una llengua, negra i immensa.

Encara corro ara. Després vaig saber que és un fet més comú del que ens pot semblar i que respon a un acte reflex.

Sigui com sigui, aquell no va ser el darrer mort que vaig veure i a partir de l'experiència viscuda ja no vaig tenir mai més por dels morts.

* * *

Anar al cementiri va deixar de tenir cap misteri i amb altres nens

del poble vam passar-hi moltes estones d'esbarjo. Recordo alguns jocs, vistos des de la perspectiva actual, una mica macabres. Fèmurs humans o altres ossos llargs ens havien servit d'espasa per imaginar duels medievals o batalles amb pirates.

D'una altra visita de condol, ja em perdonaran, però el que més recordo són unes pastes que em va oferir la vídua. A la cuina on m'havien fet entrar hi havia un grup de persones endrapant com a lladres.

Eren parents que, per a mi, més que acomiadar el mort havien vingut a menjar les fabuloses pastes. L'animada conversa que tenien recordava més la dels convits de noces que una altra cosa si no fos perquè el color negre dominava en la vestimenta i les camises blanques tenien els botons negres o cosit algun tros de roba del mateix color.

* * *

Suposo que a manera de defensa davant d'un fet ineludible i que no acabem d'entendre com és la mort tot seguit l'associem a anècdotes divertides.

El cas del "Peinao". Un personatge que molts recordaran ja que el seu físic i peculiaritats el feien destacar.

El malnom li venia de l'intent maldestre d'amagar la seva calvície.

Els pocs cabells que tenia se'ls pentinava cap a un costat fins a formar una mena de capota cap a l'altre banda, que intentava dissimular l'alopecie. La més lleugera ventada evidenciava el que ja era evident.

Es guanyava la vida com podia i una de les feines va ser la de vigilant a la zona de les torres de la platja. Els propietaris li donaven propines i ell feia com de sereno del barri. Tot i no tenir cap relació amb l'Ajuntament ni amb les autoritats li ho toleraven.

Afectat en ocasions d'atacs epilèptics i d'altres, per les conseqüències típiques d'haver ingerit un excés d'alcohol, més d'una vegada havia donat un esglai de mort a qui se l'havia trobat estès al mig del carrer.

No va sorprendre gaire doncs, quan un dia es va conèixer la notícia de la seva mort. Trobat en un estat greu va ser traslladat a un hospital de Barcelona i, un cop certificada la defunció, el van traslladar al dipòsit de cadàvers.

Els que el coneixien comentaren la notícia i recordaren la seva propensió a ajudar els altres. Els diumenges un cop acabada la jornada

de bany a l'estació del poble s'hi agrupava molta gent que pretenia agafar el tren. El ferrocarril ja venia ple a vessar del baixador de la platja.

El nostre protagonista es situava a la banda contrària d'on hi ha l'edifici de l'estació de tren. Allí s'esperava pacient i disposat a ajudar a entrar a les persones que pretenien enquibir-se en els vagons atapeïts de gent. El seu bon samaritanisme i cavallerositat feia que volgués ajudar a les dames que necessitaven de petites empentes per poder forçar la seva incursió entre la gent que ja era dalt del tren. Ho feia encara que per a tal menester hagués empènyer les noies, de bon veure, per la part en què l'esquena canvia de nom.

Mentre era recordat per aquestes i també per altres coses que no vénen al cas, tot d'un plegat va aparèixer pel poble el nostre protagonista.

No va ser un fenomen sobrenatural. Simplement creient-lo mort, des de l'hospital, el van portar al dipòsit de cadàvers on va despertar i on sembla que va provocar-hi un bon rebombori.



Dibuix que representaria el retorn del "Peinao" a Castelldefels després de fugir del dipòsit de cadàvers. Fet que no recordo si realment es va produir com s'explica va per testimonis que l'havien vist arribar vestint una falsa da en la carretera de Gava.

* L'ESGARRIFOSA HISTORIA DEL "BIEN PEINAO"

Corria, si fa no fa, l'any 1953. Castelldefels era un poblet de la costa mediterrània, pobre i poc poblat, cobert de camps esquixats de roselles i garrofers, i a l'estiu mosquits per l'amor de Déu. La trama urbana era dispersa, amb poques cases d'una o dues plantes, l'església, el castell, la "Rocalla", l'escola nacional, les masies i torreons i el cementiri. En aquell temps es va saber que a l'hospital Clínic de Barcelona hi havia ingressat el "Bien Peinao", popular personatge local d'entre 50 i 60 anys, 1'60 metres d'alçada, faccions carodones i poc cabell, que ell pentinava amb molta cura per tal que li tapés el màxim del cap, la qual cosa li va fer guanyar l'esmentat renom. El personatge, que segons sembla es deia Santiago, vivia davant d'on avui hi ha l'hotel Bel-Air i havia treballat de carter amb en Montoliu i amb els de can

Pardal. A l'hospital de la capital el "Bien Peinao" va expirar, es va signar el certificat de defunció i va ser traslladat al dipòsit, als sótans del mateix hospital, on va ser deixat damunt d'una taula de pedra, embolcallat amb un llençol. La notícia de la seva mort arribà a Castelldefels el mateix dia i, com que eren ben pocs els conciutadans, aviat va ser de tots coneguda. Mentres tant, el nostre home va resultar que no estava mort; i va despertar al sótan que feia de natatori, despullat dins del seu llençol i rodejat de cardàvers. Aquest espectacle el va impressionar tant (i a qui no!) que va perdre la parla i, sense perdre temps, buscant metges o possible auxili, i tapat només amb el llençol, va fugir a peu cap a Castelldefels, a casa seva. L'entrada al poble va ser espectacular. Tothom sabia que havia mort i, de sobte, el veien entrar

Enric Ferrer

* Aquesta història, en la forma que es transcriu, va ser publicada a la revista El Torreó, del Grehic, en el seu número 17, corresponent a octubre-desembre de 2005. Allà també es deia que el relat havia estat conservat a la memòria d'alguns ciutadans de Castelldefels i recollida per tradició oral. S'agraïa, tanmateix, els comentaris de, molt especialment, Carles Arazil (Carlets), Joan Aracil, Teresa Batet, Teresa Fernández (San Remo), Lluïsa Ferré Artal (Centre), Manuel Fusté (quiosc Platja) i Joan Moral (Penya Barcelonista)

* * *

La mort s'associa més a situacions tràgiques i en especial quan els protagonistes són persones joves. Molt més quan són nens. Dos germans ofegats en les basses de Can Roca els anys 60 van fer prendre la decisió de buidar-les.

No van recuperar l'aspecte de piscines de poca fondària fins fa pocs anys. Ara hi podem trobar aigua de forma intermitent, depenent de la sequera o de necessitats de manteniment.

* * *



Document oficial certificat defunció 18 de desembre de 1957

Hi ha formes de morir que s'emmarquen en períodes determinats. Avui ja no es donen en el nostre entorn casos de mort per la mossegada d'un gos rabiós. A Castelldefels es va viure el darrer cas el 1957. Un noi va morir com a conseqüència d'aquesta malaltia d'origen enzootic. Com va passar m'ho va explicar una familiar directa, l'Antònia.

El seu germà Manolo es desplaçava pel poble amb la seva bicicleta, treballava com a jardiner ajudant el seu pare. Quan es dirigia

cap a casa a la zona que actualment és el carrer Càdis o Sevilla, es va trobar amb un gos que se li encarava.

Va optar per esquivar l'animal i va anar per un altre carrer. Un parell de cruïlles després es va trobar novament amb el gos que el seguia a una gran velocitat. En tenir-lo molt a prop va donar un cop de peu a l'animal per foragitar-lo. El gos va marxar però va provocar-li una petita ferida en el dit petit del peu que sobresortia de les espadenyes, que ell, com molts dels joves del poble, calçaven de forma habitual. Un cop va arribar a casa va explicar a la família el que havia passat. No feia gaire temps que a un altre jove de la ciutat ja l'havien hagut de tractar per la mossegada d'un ca rabiós. El seu pare, davant de la possibilitat que el gos estigués contagiats, va anar a cercar l'animal. Se'l va trobar no gaire lluny, ja mort i amb el cap tallat. Les restes de l'animal van ser enviades a analitzar al laboratori antiràbic de l'Ajuntament de Barcelona, que va confirmar la contaminació de l'animal.

La ferida no era greu però calia fer el tractament contra la malaltia el més ràpid possible, abans que la seva evolució fos irreversible.

En la memòria del jove estava la curació de l'altre noi que havia



Foto de Manuel del Pozo mesos abans del accident cedida per la seva germana Antònia

acabat patint algunes conseqüències derivades del tractament i dels dolors que generava.

Hi havia un nou tractament que reduïa el nombre d'injeccions i se n'havia constatat una major eficàcia. Tot i ser molt més car, va convèncer la seva mare perquè se li aplicués.

De manera inexplicable per al doctor que el tractava i desafiant les estadístiques es va donar, en ell, el cas entre milers que va ser l'excepció.

La malaltia es va desenvolupar amb tots els símptomes. No podia resistir la presència de l'aigua i fins i tot va caldre subjectar-lo en el moment en què tenia els atacs.

Ingressat en un hospital a Barcelona, acompanyat en tot moment per la seva mare, va viure els seus darrers dies tractat amb morfina per resistir el dolor que li generà la ràbia.

Una petita ferida al dit del peu va suposar la mort d'un jove molt estimat entre els vilatans. El seu cas va ser referent durant molts anys del perill que podia suposar un gos, i la seva història es va explicar durant diferents generacions a manera d'avertiment fins que el record, com la incidència de la malaltia, s'ha anat diluint amb el pas del temps.

Quan es va produir aquest succés que esmentava, encara no estava prou evolucionat el tractament i per desgràcia no va ser possible curar-lo.

* * *

No es pot dir que la ràbia estigui totalment eradicada, tot i que fa anys que no es donen ja casos per mossegada de gos. A València i Màlaga, el 1987, es van donar uns casos per les mossegades d'uns rat-penats sense un desenllaç fatal.

Fent una mica d'història, a Castelldefels la ràbia la van portar uns altres animals.

Segons un article d'Albert Manent, Castelldefels va ser terra de llops. Hi ha qui assegura que el darrer de la comarca el van abatre en el nostre municipi.

Jaume Codina ha recollit una tradició oral que diu que el darrer llop del delta del Llobregat va ésser perseguit a la dècada de 1870 per les marines del Prat, Viladecans, Gavà i Castelldefels, on fou mort¹.

Aquest depredador, a més de provocar la mort d'animals de pastura i d'atacar, com està documentat, els humans, també era un

¹ Materials del Baix Llobregat, 6. 2000 pàgs. (145-148)

transmissor de la ràbia de forma directa o indirecta per atacs als gossos que contreien la malaltia.

A Castelldefels (parlem sempre del segle XIX) baixava gent des de la Vall de Joan que anava a vendre a Barcelona i, com que era fosc, duïen una paella amb teies enceses perquè no s'hi acostessin els llops. Al mateix poble conten que un home del Montseny o de Parets passà la nit dalt d'un pi i va fer fugir els llops tocant el sac de gemecs.²

Els noms dels indrets també deixen el seu llegat i els canvis de denominació poden enterrar els motius i part de la nostra història com és el cas del barri del Llopart que, de cop i volta, el denominaren "Vista Alegre". Com explicava Albert Manent.

El Llopart era el nom d'un antic barri de Castelldefels, cap a Vista Alegre, on hi havia unes deu cases de pagès i el terme tenia uns tres-cents habitants. L'informador em diu que el nom li ve del fet que al vespre tot havia d'estar ben tancat per por dels llops.³

Però estàvem parlant de la ràbia. En diversos congressos de metges catalans va ser tema de ponències que explicaven els avenços i, per exemple l'any 1934, les necessitats de posar-hi un estricte control

Recordo la intervenció del professor J. Vidal de l'Institut d'Investigacions Sanitàries: Catalunya, que avui és un dels pobles d'Europa més castigats per la ràbia, passa per la vergonya de veure com és insultat i apedregat el servei ambulant de recollida de gossos vagabunds de la Generalitat !

Una talèia incivil obstaculitza les mesures d'una Lluita Antiràbica, ajudada per un sentimentalisme malaltís de la Protectora d'animals i plantes.

Què signifiquen tots els gossos de Catalunya al costat de les víctimes humanes i per una malaltia que es cova en el pòsit d'una resistència troglodítica?

Es indispensable que en tots els recons de la nostra terra s'abrandi l'entusiasme i l'afany de col·laborar en la destrucció definitiva de tots els focus de ràbia.⁴

A ningú ens agradava saber el destí que esperava a gats i gossos recollits per aquest servei que es va seguir fent durant quasi 50 anys més. El cert és que la retirada d'aquests animals i les vacunacions dels gossos van contribuir que avui tot es quedi en la forma d'un record més.

* * *

2 op citi

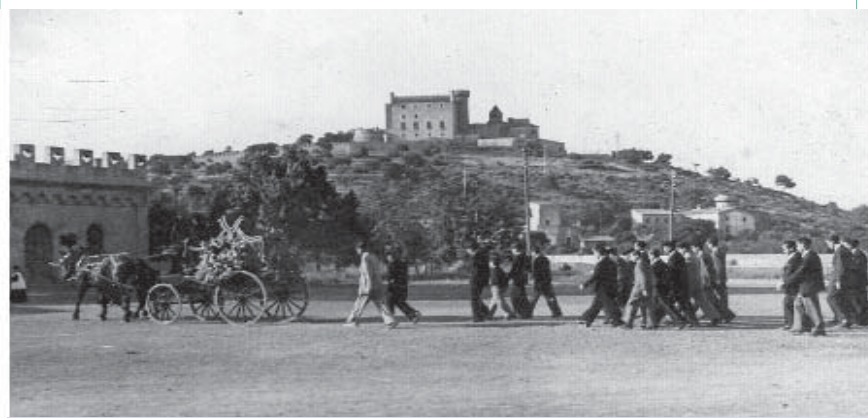
3 op citi

4 Vuitè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana pàg. 294

Una altra història va passar en un enterrament l'any 1947 quan es va morir el pare de Xavier Blay. Em vaig quedar molt sorprès de veure'l amb la màquina de retratar. No vaig poder estarme'n i al final li vaig dir si no trobava una mica macabre estar fent fotos del seguici en lloc de participar-hi.

Carai Blay! que era ton pare! Em va explicar que la seva germana

estava vivint a l'Argentina i que no tenia temps material per poder assistir a un comiat on no volia faltar-hi. Amb el reportatge gràfic, no seria el mateix, però podria fer-se'n una idea millor de com va ser l'enterrament.



Un moment del funeral del seu pare el 1947. Foto Javier Blay Cot



En les darreries de la dècada dels anys 50 van proliferar els gimnastes que feien veritables acrobàcies tant de forma individual com en grup.
Foto Fons família Iborra Montagut. Arxiu Municipal.

6 | Platja d'esportistes

La platja també ha generat camp de cultiu de debats filosòfics que no tan sols es mantenen en el temps amb posicions antagòniques. De forma cíclica reapareixen i generen uns posicionaments que molts dels que els assumeixen no són conscients que l'han heretat per la seva procedència geogràfica o la influència cultural. Altres cops perquè simplement està de moda en el nostre entorn més proper.

Per exemple, per anar a la platja. Com hi hem d'anar vestits?, o si és que hi hem d'anar vestits? Molts cops, de joves, hem descobert la sopa d'all, ens ha semblat el més modern i innovador, la nostra opció. Seré més concret.

Quan, a finals dels anys 70 del segle XX, vivíem la recuperació de les llibertats democràtiques, aquí i a la resta d'Europa, influïts pel moviment contracultural, van sorgir apòstols de l'amor lliure i el nudisme, per a d'altres aquestes actituds eren considerades com l'evidència de la degeneració humana portada al seus extrems.

Poc a poc es van crear espais on poder anar despullat. Els seus practicants defensaven el nudisme com la forma més natural per endinsar-se dins al mar. Imagino que molts d'ells, desconexors de la història, ignoraven que ja els anys 20 Castelldefels n'atreia els practicants del nudisme amb 50 anys d'anticipació.

Castelldefels va estar a punt de ser un dels indrets triats pel moviment anomenat individualista per tenir-hi una platja on practicar el nudisme. Ho explica en la seva tesi doctoral Xavier Diez Rodríguez "L'anarquisme individualista a Espanya" pàg.259-60:

A partir d'una certa idealització del camp i de la vida en comú amb el grup d'afinitat, des de la revista *Iniciales* sorgeix la iniciativa de comprar alguns terrenys al voltant de la població, propera a Barcelona, de Castelldefels, per poder practicar el nudisme sense perill de ser assatjats per les autoritats. Posteriorment, segons els editors de les revistes, poc abans de la guerra civil, negocien amb propietaris rurals de Ca N'Oriach, a Cerdanyola, població també propera a la capital catalana, per adquirir una finca en la qual crear una "colònia individualista", segons la seva denominació

(Ho amplia en la nota de peu de pàgina.) D'això informava la revista *Iniciales* en la seva secció "entre nosotros", en la seva fugissera aparició, l'abril-maig de 1937 La mateixa secció informa també d'altres experiències de colònies anarquistes -sense l'adjectiu individualista- en altres propietats expropiades durant la revolució de juliol de 1936 a Manresa, Vilaboi (es refereix a Sant Boi de Llobregat, Barcelona), on a més existeix un grup individualista que subministra fons a la revista (75 pts), i Gavà *Iniciales* num. 9, 1 abril 1937, pàg. 15

Les persones partidàries d'aquestes pràctiques eren gent de fora de la població i si algú del poble hi hagués participat, amb roba o sense,



Foto de la platja el 1930 publicada en la revista *Mirador*. La foto va publicar-se en diferents ocasions en la mateixa revista. *Mirador*. Núm. 144 (5 nov. 1931) pàg. 7



diari *La Ramblade* 29-07-1935 pàg 5



son pare l'hauria escalfat de valent. A banda de les ideologies de cada persona, molt condicionades per l'entorn familiar, en els aspectes morals i de comportament, generalment, érem bastant carques. En el diari *La Rambla* vaig llegir una història que tenia elements tràgics i còmics. Per una banda la intolerància i per l'altre el fet de que volent evitar el nudisme una mica més n'obliguen a uns practicants recondits a fer-ho al mig de les zones més habitades.

Us animo a llegir-ne la transcripció:

Transcripció:
El Paradís Nudista de Gavà
Una avioneta exploradora?
-«¡Manos arriba!» No es tracta d'un robador - Els asaltants cremen la roba dels nudistes. Unes medalles que inspiren respecte. La granota salvadora. Per VICENÇ RIERA

"¡Manos arriba!" -Va ésser un "¡Manos arriba!" esfereïdor, d'aquells que fan posar la pell de gallina, de melodrama dels bons temps. El crit va interrompre en sec els esplais dels nudistes, els quals s'adonaren, amb sorpresa, que deu o dotze individus vestits, i armats amb pistoles, els guaitaven amenaçadorament. Els nudistes, gent pacífica a tota prova, aixe-

caren els braços. Alguns que estaven allunyats del grup principal, jugant o jaiient, dispersos pel camp, en veure els seus companys en una situació anguniosa van sentir que l'esperit de solidaritat els exigia que fessin alguna cosa. I cuitaren a unir-se al grup i aixecaren els braços. Es una exigència singular aquesta de fer aixecar els braços a unes persones nues de pèl a pèl que per aquesta circumstància ofereixen a la vista tot el que porten a sobre. ¿De quina butxaca o de quina faixa un nudista pot treure sobtadament una arma per a atacar l'agressor que s'ha oblidat de fer-li aixecar els braços?

En aquell moment a ningú no se li va ocórrer discutir sobre la singularitat de l'exigència. Es comprèn. Per tal d'evitar que es produís cap acte de violència el professor Capo, patriarca dels nudistes, cridà que ningú no és mogué. Era un atracament? Era una facècia? Era un atemptat? Heus ací el que es preguntaven, plens de curiositat, els nudistes. I plens de curiositat van esperar a veure què farien aquells visitants estranys. Alguns d'aquests van començar reunir la roba que hi havia escampada pel camp mentre els altres continuaven encarant la pistola als nudistes. Un nudista, en veure que agafa ven la seva americana, va cridar: —Ep,

mestre! A veure si desapareixeran els diners! —Això no és un robatori— li va contestar el que havia agafat l'americana. I en veure que duna de les butxaques sortia la cadena d'un rellotge, va donar una estrebada i va llançar el rellotge sobre l'herba. L'americana, anà al munt de roba. Els nudistes, més atents a l'amuntegament de la roba que a les pistoles, no s'explicaven l'operació.

- Ja hi és tota?—demanà un dels desconeguts..

- Sí

Efectivament. En tot el camp, d'una mujada d'extensió, no es veia altra roba que la del munt i la que els assaltants duien a sobre. Un dels assaltants es va treure una ampolla de la butxaca i va ruixar amb el seu contingut el munt de roba.

- I ara! Què fan? —demanà, tota estranyada, una dama nudista. El que havia ruixat la roba es va treure una caps de llumins i en va llançar un d'encès sobre la roba, que va cremar com un foc d'encenalls. La curiositat dels nudistes estava satisfeta. Però encara n'havien de veure alguna de bona. Un dels incendiaris va deixar respectuosament sobre l'herba, a una distància del foc suficient per tal que les flames no hi arribessin, una americana. Aquesta americana devia la seva salvació a unes medalles de certa divinitat

catòlica que penjava d'una butxaca.

L'amo de l'americana va trobar que no quedava gaire bé amb la distinció i es va posar a cridar desafordament que aquells galifardeus eren feixistes.

Els assabentats, els quals obraven amb un atabalament que contrasta va amb la tranquil·litat dels nudistes, no cessaven de proferir amenaces amb el propòsit d'esporguir els nudistes.

- Tu! No et moguis o t'engego un tret!

- Si no t'estàs quiet et mato!

—Si et bellugues et forado la panxa!

Estaven nerviosos i amb ganes d'acabar.

Al mateix temps que amenaçaven els nudistes, donaven pressa als companys perquè enllestissin la crema. Quan ja no es podia salvar res del foc els assaltants començaren a anar d'una banda a l'altra del camp, sense saber què fer i sense deixar d'amençar els nudistes.

Aquests van observar que ara l'un ara l'altre els incendiaris anaven desapareixent.

—I ara que ningú no es mogui d'ací en dotze hores!

El que va dir això, nerviós i atabalat com els altres, parlava a grans crits, però d'una manera confusa. El professor Capo no va entendre si deia dotze o dues. Recelós que un malentès

pogués ocasionar un disgust volgué precisar.

—Dieu dotze o dues?

—Dotze hores! Dotze hores!—baladrejava l'altre.

Als nudistes els semblava que deia dotze hores, però el que ho deia ja era lluny i no se l'entenia bé. La perspectiva d'haver d'estar-se dotze hores allí no era gaire engrescadora i haurien volgut entendre que només els exigien que se n'hi estiguessin dues.

—Dotze o dues?—torna a demanar el professor Capo.

Ja ningú no li va contestar. El darrer dels assaltants havia saltat la paret. Aleshores els nudistes consideraren la seva situació.

Desproveïts de la roba que al vespre els havia de donar l'aspecte de la gent vulgar per reintegrar-se a la vida de la ciutat, una de les solucions que s'oferia al seu cas era la de restar al camp ja definitivament, no tornar al món dels vestits, renunciar a conviure amb gent que es capté d'una manera tan incivil. Aquesta solució tempta més d'un nudista. Però per raons que ignoro es va acordar que al vespre calia tornar a la ciutat i que, per tant, calia proporcionar-se vestits. Per a proporcionar-se'n calia que algú sortís del camp i s'arribés al poble.

—¿Qui era el “maco” capaç de presentar-se a la

plaça de Gavà “nuet de pèl a pèl? Ni el recurs de posar-se un trist pàmpol els quedava. Allí no hi ha sinó alguns pins, i a ningú no se li va ocórrer que una fulla de pi fos una vestimenta prou decorosa per a traslladar-se a Gavà.

Sortosament, entre els nudistes n'hi havia un que havia aparcant un cotxe en un racó del camp. Al cotxe hi tenia una granota.

L'home se la va posar i anà a Gavà, on va explicar al guarda tot el que havia passat. Entre tots dos recolliren algunes peces de roba i tornaren al camp. Alguns dels nudistes en pogueren mig vestir i vingueren a Barcelona a la recerca de roba per a tota la colònia. Mentrestant la guàrdia civil, advertida pel guarda, es va presentar al camp i va fer allò que en diuen les primeres diligències. Va fer explicar el que havia passat, va prendre els noms dels nudistes i va donar una batuda per les rodalies. La batuda, de moment, no va donar cap resultat.

Els guàrdies civils, tornaren al camp i van escriure un paper. — Voleu signar ací?—van dir.

Que els van dir!

Els nudistes, que no havien protestat quan els cremaven la roba, protestaren davant la perspectiva de visites reiterades i llargues al jutjat.

Res! Ells no es queixaven de res; ells no presentaven cap denúncia; ells no pretenien pas que es perseguís els autors de la salvatgeria(sic): ells donaven la cosa per acabada allí mateix...

Els guàrdies van dir que ells ja havien donat part del fet i que la cosa no podia aturar-se. Havia de seguir la seva marxa.

Què hi farem!

El professor Capo va signar el paper.

Després la feina va ésser seva per a calmar els seus adeptes, que no cessaven de rondinar. Que els cremessin la roba, encara! Però ells, amics del sol i de l'aire lliure, haver d'anar a matar hores en un jutjat! Vinga, home, vinga!

La notícia de l'assalt va circular per Gavà i per tota la rodalia. Se n'assabentaren els membres d'una altra colònia naturista que fa les seves pràctiques a la platja. I la gent d'aquella colònia es va presentar en massa al camp. Es va comentar amb indignació el fet. Amb una indignació mesurada, això sí, perquè aquests naturistes són una gent flemàtica (sic) que no es pren res a la valenta. Enmig de la indignació tan general com mesurada encara hi va haver algú que va fer més d'un comentari faceciós. Si els assaltants al paradís nu-

dista de Gavà van tenir el propòsit d'esporguir els naturistes i fer-los plegar, no van pas reeixir. Cap nudista no va dir: — Bé, jo no vull maldecaps. Me'n vaig a casa! No. La jornada va acabar en ple nudisme i amb tota l'alegria. Ningú no va tornar a Barcelona abans de l'hora de costum, llevat, és clar, dels que ja he dit que anaren a cercar roba, però que van tornar al camp. El professor Capo n'ha explicat els fets narrats al despatx de la seva torre, a la Bonanova. Quan va acabar la seva narració m'ensenyà un munt de cartes i telegrams -Mireu - em deia -. Són adhesions i testimonis de simpatia que rebo de tot arreu. Aquest assalt us haurà servit de propaganda. - Ja podeu ben dir-ho, ja! - exclama el professor Capo, rient -. Aquesta setmana hem rebut un grapat de demandes d'ingrés a la nostra societat. - Sí que s'han lluit aquests minyons catòlics! Perquè, pel que m'heu explicat, sembla que aquests xicots eren catòlics. -Home, jo també m'ho penso. -Atracadors no ho eren pas... -No! - interromp Capo -. Això no! Penseu que tot el que hi poguéu haver de valor dins de la roba va ésser cremat amb la roba. Fins i tot van llançar al foc un

maletí d'una noia francesa, que contenia, entre altres coses, uns milers de francs en paper. No van prendre res. Ja us he explicat que un rellotge que penjava de la butxaca d'una americana el van treure i el van llançar sobre herba. No es van endur res...

- Doncs si no eren atracadors hi ha allò de les medalles...

- Això! Això! - El que m'estranya es que no us defenséssiu.

- Home! Penseu que aquella gent anava armada i nosaltres estàvem indefensos del tot. No he permès mai que ningú de nosaltres portés armes de cap mena... Es a dir, no hi ha hagut mai ningú que n'hagi portat.

Els naturistes som gent pacífica per temperament i per doctrina.

El professor Capo té raó.

Jo, que he conegut molts naturistes, crec que són la millor gent, que menja i jeu en aquest món. A un naturista se li pot fer a ulls clucs el certificat de bona conducta!

-¿I no havíeu observat mai res que us fes sospitar una agressió?

No us havíeu sentit mai espiats...?

-El diumenge anterior al de l'assalt va ocórrer una cosa que aleshores no ens va produir cap estranyesa, però que ara veiem la relació que té amb els fets que us he explicat. A mig matí va passar per sobre el

nostre camp una avioneta. Anava molt baixa. Moments després va tornar a passar, més baixa encara, quasi arran dels pins. Va passar diverses vegades sempre baixa arran dels pins. Els ocupants del aparell s'inclinaven i miraven sobre el camp.

“Tafaners!” vàrem pensar nosaltres aleshores. “Espies?”- diem ara. El que ens interessaria sobretot és que féssiu constar que tot el que ha passat no ens ha desanimat gens. I en acomiadarme, el professor Capo, amatent sempre a aprofitar totes les oportunitats per a fer propaganda, em diu:

—El que també seria molt interessant és que al final de la informació diguéssiu que preparem per a molt aviat al nostre local del carrer de Pelayo, 12, un sopar frugífer.

Hem rebut una nota que diu: “L'Associació Naturista “Pentalfa” fent-se càrrec d'una versió de la premsa d'aquests dies dient que ella és la veritable víctima del brutal atemptat a mà armada que ja tots coneixen, l'interessa solament fer constar que la vandàlica malifeta no ha estat comesa per una altra agrupació naturista distinta, sinó molt al contrari, tots els naturistes han acudit, immediatament d'ocorregut aquest fet per a portar la seva ajuda, de la qual cosa estem molt agraïts.

transcripció La Rambla de 29-07-1935 pàg 5

CASTELDEFELS

Un bon alcalde

Heus ací el que diu un diari:

“El batlle de Castelfels ha prohibit terminant l'ús en aquella platja de la indumentària *slips*, i per tant tots els banyistes s'han de cobrir el cos amb vestit de bany complet, així com també comportar-se amb tota decència i moralitat. Els contraven-tors seran castigats amb multa de 5 a 15 pessetes i doble els reincidents, sense perjudici de passar el tant de culpa als Tribunals de justícia si calgués.

També, per a preveure tota possible desgràcia, ha muntat un servei de dos experts nedadors”.

Ens permetem recomanar l'exemple del batlle de Castelfels—el nom del qual sentim no conèixer per a publicar-lo, com es mereix,—a tots els batlles que es troben en el seu cas, és a dir, amb platges de bany dins llur terme municipal. Els hi obliga la consciència.

D'uns anys ençà les platges de bany s'han convertit en quelcom que no pot expressar-se sense que en pateixi la decència.

No és llibertat raonable la que en elles regna, sinó llicència de bordell.

Duen que això és un retorn a la naturalesa; si diguessin al salvatisme...

Però en protestarien els salvatges, que es guarden bé d'anar tan despullats com molta gent de la que, més que banyar-se, volta, i juga, o simplement s'exhibeix per les platges.

Els batlles que podent-ho privar no ho priven, carreguen llur consciència gravissimament i no fan cap honor, sinó tot el contrari, a les poblacions que administren.

Un dia o altre paguen els pobles els escàndols públics d'aquesta mena.

Recordem, altra volta, aquelles platges d'Ostende on infinitat de parelles de banyistes en sortir, *in publicis*, del bany, ballaven com a desenfrenats. Era l'estiu de l'any 1914...

Als pocs dies... quines horres en aquella mar profanada, i quanta d'aquella curn trossejada o destruída!

Bé, molt bé per l'alcalde de Castelfels!



La “Lliga contra la pública immoralitat”

Aquesta entitat barcelonina acaba de blasmar públicament les impudícies de què són teatre les nostres platges de bany.

Per molt que se'n digui sempre hom es queda curt. Diu la Lliga que aquests abusos constitueixen un veritable atemptat contra els drets inalienables dels ciutadans honestos, als qui es posa en la disjuntiva de presenciar escenes inqualificables, o deixar de fruitir dels beneficis de les dites platges.

La Lliga es pregunta la causa de semblants escàndols, i la troba no en la falta de lleis i disposicions governatives reguladores de la vida social, sinó en la incúria de les persones ofeses pels escàndols.

Molt hi ha d'això, però la Lliga ha de fer-se càrrec que als simples particulars no els és fàcil fer denúncies i prosseguir els processos llurs.

Són les autoritats les que han de vigilar perquè no es cometin infraccions de les lleis, i són les autoritats qui han d'aplicar les sancions que aquestes infraccions comporten.

Ço que és més pràctic no cal pas dir-ho: que es vigilin les platges, a les hores del bany, per agents de l'autoritat, i prompte es tocan els resultats de tal mida. L'alcalde de Castelfels—de qui l'altre dia parlàvem—pot donar lliçons de bon govern en aquesta llepissosa matèria.

Les cites que fa la Lliga de la P. I. per a demostrar els mitjans legals que hi ha per a defensar la societat de les escomeses de la impudícia regnant, són molt oportunes i ben retretes.

Cal que totes les persones decents se'n facin càrrec i assabentin bé, i secundin aquesta campanya de la L. I. C. P. I., perquè, si com abans dèiem, no és fàcil fer i portar a cap denúncies concretes (per raons que no són del cas), tothom pot blasmar públicament aquests escàndols i ajudar a les autoritats i a la Lliga en quant es pugui per tal de facilitar les seves gestions i crear-los un ambient favorable, cosa que ara—vergonya dona el dir-ho!—falla quasi del tot.

Catalunya Social num 323 30 de juliol de 1927 pag 503

Tampoc tots els de fora eren liberals pel que fa als costums, n'hi havia que aplaudien la defensa de la moralitat. Anys abans la revista d'inspiració catòlica Catalunya Social havia defensat el posicionament de l'alcalde de Castelldefels com a garant de les bones maneres.

La massificació en l'ús de la platja va aparcar bona part dels problemes i als anys 30 ja no s'estava tant per mesurar la mida dels banyadors i es dedicava més temps a comptar el que s'havia fet de calaix.

IKISS
ndres
ATGE EXCELSIOR
4 - Telèfon 34653

instal·lat es veieren gairebé ocupades totalment per un públic selecte que desitjava veure els futurs "asos" del volant.

Si en la inscripció i nombre de premis poden apuntar-se els esmentats rotatius un èxit molt falaguer, en el descabellament de les carreres la desorganització va ésser el més sobresortint, i ens estranya, puix que els encarregats que el programa es desenvolupa tal com estava previst són persones bregades en aquesta mena d'organitzacions i fins en coses de major importància.

Malgrat això, la petita i els grans passaren una temporada divertida i les carreres arribaren a bon fi.

Per no haver estat possible d'obtenir la suma dels premis no podem publicar-los.

meta; les seves edificacions són un model entre aquesta mena de construccions.

L'element jove hi troba hi troba allà tot ço que precisa per a l'útil divertiment: dançing, pista de patins i actualment s'hi està muntant un veritable parc d'atraccions.

La gent madura també hi gaudeix, quix que als ombraculis instal·lats en els llocs més estratègics les "mamàs" poden veure llur fill i els papàs comentar les incidències del negoci o l'última notícia política.

Albir varem veure-hi una munió de gent com mai hauriem cregut, ja que la temporada tot just comença.

L'empresa dels banya té, doncs, assegurat l'èxit i bé provi que s'ho mereix, puix que d'un tros de platja en la qual no hi havia més que sorra i pedres, l'ha convertida, emençant-hi cabells en quantitat increïble, en un paradís d'estiu.

RESTAURANT RIERA
Passeig de Gràcia, 100
COBERT RECLAM A 5 PTES.

Menú setmanal:
Avui, dilluns,
Ous pochés Cass Riera
Rap a la Pascadoria
Toro a la Catalana.

Dimarts:
Escudella de pastes
Bullit casolà
Lluc a la Bella Molinera

Dimecres:
Truita herbolana
Salmonetes grillades Maoness
Entrecôte amb escarofes
Dijous,

Macarrons a la Napolitana
Calamars Portugueses
Contraint amb patates

Divendres:
Sopa de peix especial Riera
Barrutela de peix
Pots de xai a la Jardineria

Dissabte:
Arros de peix
Fideus de Cass
Cassonnet Toulousaine

Diumenge:
Canelons Roscini
Miles de llengua de Maragny
Pollastre a la Corcota

Esplèndid servei a la carta
Se serveixen les famoses escarofes
"WALDSEIN" de Baviera.

Diari: La Rambla. 16 juny de 1930 pag.9

Un diumenge a Castelldefels

Un poble minúscul, unes torratxes—mig enrunades— de color de mel, una muntanya aspra claspada amb el verd brut de quatre garrofers i al capdamunt la silueta altiva d'un castell de conte de Perrault amb la torre principal d'un carril delicadíssim i una de les torratxes, com envernissada de menta, fou la postal que, durant molts anys, ens serví a imaginació cada vegada que tractàvem d'evocar aquest indret amable, d'una malenconia clara, de Castelldefels. La gent d'aquest poble anava passant els dies posant moltes arengades en remull i empenyent la seva vida gris i sense turbulències amb una resignació i uns badalls de tristesa definitius. Quan arribava el diumenge, la gent jove ballava amb un manubri ple de xacres i els vells i la canalla anaven a la carretera a embadalir-se amb l'espectacle, vagament esportiu, dels automòbils que passaven deixant un nuvotet de fum blau carregat de presumció.



serví la imaginació cada vegada que tractàvem d'evocar aquest indret amable, d'una malenconia clara, de Castelldefels. La gent d'aquest poble anava passant els dies posant moltes arengades en remull i empenyent la seva vida gris i sense turbulències amb una resignació i uns badalls de tristesa definitius. Quan arribava el diumenge, la gent jove ballava amb un manubri ple de xacres i els vells i la canalla anaven a la carretera a embadalir-se amb l'espectacle, vagament esportiu, dels automòbils que passaven deixant un nuvotet de fum blau carregat de presumció.



Castelldefels, que hom entenia d'un tros de sorra per a solitar analíticament un tros d'aigua fresca, la muntanya de menta de cap a peu i les torratxes anaven a la carretera a embadalir-se amb l'espectacle, vagament esportiu, dels automòbils que passaven deixant un nuvotet de fum blau carregat de presumció.

Castelldefels, que hom entenia d'un tros de sorra per a solitar analíticament un tros d'aigua fresca, la muntanya de menta de cap a peu i les torratxes anaven a la carretera a embadalir-se amb l'espectacle, vagament esportiu, dels automòbils que passaven deixant un nuvotet de fum blau carregat de presumció.

Castelldefels, que hom entenia d'un tros de sorra per a solitar analíticament un tros d'aigua fresca, la muntanya de menta de cap a peu i les torratxes anaven a la carretera a embadalir-se amb l'espectacle, vagament esportiu, dels automòbils que passaven deixant un nuvotet de fum blau carregat de presumció.

Transcripció del text:

Un poblet minúscul, unes torratxes—mig enrunades— de color de mel, una muntanya aspra claspada amb el verd brut de quatre garrofers i al capdamunt la silueta altiva d'un castell de conte de Perrault amb la torre principal d'un carril delicadíssim i una de les torratxes, com envernissada de menta, fou la postal que, durant molts anys, ens serví a imaginació cada vegada que tractàvem d'evocar aquest indret amable, d'una malenconia clara, de Castelldefels. La gent d'aquest poble anava passant els dies posant moltes arengades en remull i empenyent la seva vida gris i sense turbulències amb una resignació i uns badalls de tristesa definitius. Quan arribava el diumenge, la gent jove ballava amb un manubri ple de xacres i els vells i la canalla anaven a la carretera a embadalir-se amb l'espectacle, vagament esportiu, dels automòbils que passaven deixant un nuvotet de fum blau carregat de presumció.

Algun diumenge autumnal — i això que anem a dir era un esdeveniment que el poble comentava d'una manera favorable — arribaven cinc o sis xicots amb cavallets desmuntables, capses de pintura i aquarel·la sota el braç, que es plantaven al bell mig d'un carrer i feien un paisatge amb el castell al fons que entusiasma la quitxalla i estimulava els grans a fer unes exclamacions probablement molt sinceres, però no pas massa estimuladores per als futurs artistes: —Dissabte passat va venir un

senyor de Barcelona, que aquell sí que ho feia bé ! Segons sembla, va durar una temporada que, degut a l'assiduïtat admirable amb que els artistes— excel·lents i mediocres — visitaven el poble de Castelldefels, quan hom entrava dins una casa per a sol·licitar amablement un vas d'aigua fresca, la mestressa us mirava de cap a peus i acabava sentenciant amb una rialla plena de picardia : —Ah, vaja! Vostè també és aquarel·lista, veritat?

L'estació de Castelldefels és senzillament adorable: mota quietud, l'andana poblada de parterres esquitxats de flors lila i, per damunt de tot això —car aquí radica la seva bellesa ensenyada—, una filera d'eucaliptus de soca multicolor gronxant llurs fulles al vent amb la delicada lentitud que sols posseeixen els eucaliptus.

Des de dalt del tren, i emmarcada per la finestra del vagó, la visió de Castelldefels servida a través de les fulles oloroses d'aquests eucaliptus és d'una bellesa inoblidable i, per tant, no és d'estranyar que els senyors de Vilanova i Sitges, quan passen amb el directe del matí en direcció a Barcelona, aixequin els ulls del diari i, amb el pretext de girar un full, passe-

gin la vista per tota aquesta simfonia de colors, amb un puntet d'èxtasi i tot enganyat damunt l'esfalt de les seves mirades.

No som partidaris de les opinions massa categòriques ; però amb tot i això, creiem que els que reconeixen com a veritables descobridors de les excel·lències de la platja de Castelldefels un matrimoni anglès que viatjava ficat dins un sidecar atrotinat de color d'enciam, atapeït de termos, de llaunes de foie-gras, capsetes de brie i criatures rosses com un fil d'or, tenen moltes probabilitats d'haver posat el dit a la llaga.

Considerant el matrimoni anglès desconegut com el veritable Colom d'aquesta magnífica platja de Castelldefels, tot el desentolupament, tots els horaris de trens especials que en l'actualitat regeixen per a traslladar-se a aquesta platja popularíssima, tenen una explicació lògica i invariable: se'n varen assabentar uns amics de l'al·ludit matrimoni, hi varen fer cap, retornaren a Barcelona convertits en els més acèrrims propagandistes, el diumenge següent ja hi hagué tres automòbils sota els pins, l'altre sis camionetes Ford atapeïdes de gent, i ...

Agost de 1930:

—Vol fer la mercè de po-

sar-se a la cua, senyor? Com pot comprendre, si tothom ho fes com vostè no ens entendríem. De més a més, els barnussos, quan vostè arribi a la guixeta, no s'hauran pas acabat !

El senyor—un pare de família que acaba d'arribar i ja pronostica que no l'agafaran pas més —Obeïx l'empleat dels «Baños Castelldefels» amb visibles mostres de menyspreu i acaba la sèrie de malediccions interiors dirigides al progrés i al plaer insípid de complicar les coses (altres, d'això mateix en diuen organitzar-les com cal) amb aquesta altra d'exterior :

—Vaja, que no diguin! Tot plegat fa un fàstic terrible! Per passar, d'abillats amb vestit de carrer a poder lluir el mallot de platja, hom es veu obligat a lliurar-se a un seguit d'operacions de ritual, a través de les quals pot comprovar-se la cura amb què l'empresa dels banys de Castelldefels ha tractat tot el que es referia o s'emparentava amb l'organització més perfecta.

Cal donar el tiquet, us lliuraran una cambra per a despullar-vos i quan el banyista amb el cop d'ull que sols proporcionen les hores de servei—endevinarà que teniu temps suficient d'haver realitzat aquesta operació vulgaríssima, us compareixerà amb un penjador metàl·lic a fi que

pugueu col·locar-hi tota la roba.

Encara un advertiment importantíssim a càrrec del banyista :

—El penjador amb la roba, junt amb tot el que tingui— sabates, gorra, Kodak, una revista, una novel·la, un tractat d'èxit garantit per embrunir-se la pell sense perill de canviar-la ni haver de lluitar amb les enutjoses coïssors—ho porta al guardaro-
roba, on l'hi guardaran i donaran un número per si necessita alguna cosa durant els intervals del bany i poder recollir-ho tot plegat quan determini anar a vestir-se.

Aquesta organització, segurament degut al seu engranatge impecable, ofereix als ulls dels que entren, l'espectacle, sempre estimulants i irònic, del senyor que s'acosta al guardaro-
roba i, ensenyant la llauneta—que s'ha enganxat sobre el pit—amb un gest de policeman anglès, sol·licita molt convençut :

—Farà el favor de posar aquesta lligacama al 113? O aquesta altra:

—Seria tan amable de posar la mà a la butxaca dreta de l'americana número 249 i treure'n una clau per obrir les llaunes de sardines?

El més tràgic de tot això és que a l'home del guar-

da-roba no hi ha ningú que el rellevi.

La platja de Castelldefels diumenge al matí, el punt dolç de totes les platges i encara més de les populars: la multitud potser ja no caldria dir-ho—que jeu a l'arena i xipolleja per damunt de les onades infantilment, hi és amb una proporció alarmant.

Anem veient: La senyora que canvia la pell i aguantava aquesta fricció infernal de sol amb una resignació absoluta, untant-se la pell amb oli d'ametlles dolces molt de tant en tant escoltant les quatre vulgaritats d'una senyora veïna que no para de donar-li fórmules i consells per evitar-li tots aquests neguits.

El cop d'efecte és, invariablement, aquesta frase:

—Vostè potser no en farà cas, però d'ençà que ho faig no he tornat a canviar més la pell això que quan anàvem a Caldetes era allò que se'n diu un escàndol de debò.

Calculi que ja m'havien tret un motiu i tot.

—Ah, si? I com li deien?

—Simplement: boa.

Una barraca en forma de V de cap per avall, d'un color mantega, situada en una de les muntanyes d'arena més elevades de tota la platja.

L'habiten dos homes extremadament escardalencs amb slip negre i una

gran paperina triangular damunt del cap. Prenen el sol immòbils, estatuaris, sense una novel·la als dits, amb la més absoluta de les despreocupacions.

Hom no pot refusar el pressentiment que deu tractar-se de dos vegetarians convençudíssims.

Molts ciclistes... Arriben a ramats, amb l'ampolla de gasosa plena de vi i la mica de dinar ficat dins el mocador blavíssim.

Baixen les bicicletes fins a la platja, les enganxen a l'arena i als pocs segons al manillar s'hi han entortolligat uns calçotets i damunt del sillín pengen uns pantalons vulgaríssims gràcies als quals i a la indulgència de la gent dels voltants, ha pogut despullar-se amb la convencició que llur moral no n'haurà sortit del tot malparada.

Més que despullar-se, aquests ciclistes pudorosos sembla que tracten d'auto-escamotejar-se alguna peça de roba interior.

Però no acabarien mai d'explicar coses pintoresques de Castelldefels, perquè és la platja popular per excel·lència, en el sentit que és la freqüentada per la gent més variada i de tots els estaments.

MANUEL AMAT

Com ja he explicat en parlar de la passarel·la, la platja de Castelldefels era el destí d'unes excursions en vaixell que s'anunciaren al seu dia al diari La Vanguardia, i com solia passar i passa no quedava prou clara la línia divisòria entre el que és informació i el que és publicitat.

Diari: La Vanguardia, 10 d'agost de 1926 pàg 24

Expedición a Castelldefels

Otra excursión turística se realizó el domingo, a las siete de la mañana, al vecino pueblo de Castelldefels, cuya playa se ve tan concurrida siempre, en el vapor (ex correo) «Virgen de Africa», del conocido armador de esta plaza don P. Garcías Seguí, quien organizó esta nueva salida hacia las costas de poniente.

Navegando también este buque muy próximo a las costas, pasó por frente a los acantilados de Garaf, después de tener una bella travesía, llegó a las nueve de la mañana a su destino, quedando fondeado a la zira a muy pocos metros de la playa que, llena de bañistas, saludaron éstos con grandes aplausos la llegada de los excursionistas marítimos, mientras que buen número de los mismos, nadando alrededor del buque, hacían lo propio.

Los pasajeros utilizando las tres grandes embarcaciones que de Castelldefels tenía dispuestas, saltaron a tierra por el desembarcadero provisional montado en la playa. Para mayor comodidad de los pasajeros, quienes permanecieron en aquellos lugares hasta las siete de la tarde que regresó el buque a nuestro puerto, el cual llegó poco después de las nueve de la noche.

El capitán del «Virgen de Africa», señor Company, recibió felicitaciones de los expedicionarios por tan excelente excursión realizada.

Página 3.—Viernes 6 de agosto de 1926

EXCURSION MARITIMA CASTELLDEFELS

en el magnífico y cómodo vapor «VIRGEN DE AFRICA». Salida de Barcelona, el domingo, día 8 de agosto, a las siete de la mañana, efectuándose el embarco en el muelle de Barcelona, junto al Real Club Marítimo, para salir de Castelldefels a las ocho de la tarde. Para pasajes e informes: P. GARCÍAS SEGÚI, Paseo de Colón, número 9. (Entrada Plata, 4, pral.) Teléf. 4131 A.

Diari: La Vanguardia, 6 d'agost de 1926, pàg 3

No és estrany, doncs, que aquest diari en fes la crònica d'un d'aquests viatges.

També es va pensar que la platja podia ser una font d'ingressos i s'intentà l'any 1935 fer pagar una taxa. La vam fer bona.

* * *

El que sí que els puc assegurar és que la nostra platja no tan sols va ser i serà atractiva per als humans, sinó que algunes visites van cridar l'atenció i d'altres com els taurons ens van espantar. Davant la por el que acostumem a fer és reaccionar defensant-nos de maneres potser desproporcionades. Així li va passar a un pobre tauró que va acabar dissecat en una famosa botiga taxidermista de la plaça Reial de Barcelona.

En aquesta publicació L'Esport Català s'hi podia llegir:

“La Noche” que a Castelldefels va sortir un “tiburón” que fou mort a cops d'estaca per dos heroics nedadors. Qui sap si era el mateix “tiburón” que a l'assemblea del Barcelona no pogué passar, i se'n tornà a Castelldefels, a visitar aquells terrenys?¹

El diari barceloní de La Vanguardia va fer el seguiment del tema primer tot explicant el que, dies més tard, se n'havia fet del pobre animal:

¹ L'Esport Català s'hi podia llegir el 5 de juliol de 1926 que es correspon amb el número 66

Una queixa i un convit

Per al senyor Pic i Fon, si és que ens vol llegir i li ve bé d'entendre's.

Hom podrà consistar amb el que anem a exposar que la vida de Castelldefels es troba a manca d'un Ajuntament governatiu incapaç políticament i administratiu per a regir els assumptes governatius que els conferí el senyor Pic i Fon amb aquell històric decret de constitució de les comissions gestores municipals.

Castelldefels, com la totalitat de pobles de Catalunya, passa per la vexació enorme de tenir constituïda una comissió gestora municipal molt pròpia per a regir els destins dels que han deixat aquesta vida per tal de reposar en aquella altre, coneguda per la dels morts.

Aquest Ajuntament gestor, impropialment, té la magnífica posada d'acordar l'establiment d'un tribut de 0'50 pessetes diàries per cada barraca de lona enclavada damunt la sorra, lloc que el Govern actual de la República de Treballadors espanyols, la té considerada com a platja lliure. Aquest descobriment de fer calers l'Ajuntament gestor de Castelldefels l'ha basat en un servei de sanitat i salvament el qual cap de les mils i mils persones que es banyen setmanalment han vist per enlloc.

La incapacitat d'aquest Ajuntament gestor, és tan manifesta, que desconeix per complet que vol dir servei de salvament i servei sani-

tari a la platja; per contra la seva audàcia vol ésser enorme des del moment que ha aconseguit que la força de la Generalitat de Catalunya anés a efectuar el cobrament d'un servei que no existeix.

La veu popular que representa la protesta dels banyistes de Castelldefels, diumenge passat fou ofegada grollerament per la força dels maîtres enviats a posta des de la Generalitat de Catalunya. No es deixà protestar, valent-se d'un servei el qual s'obligava a fer pagar per la força.

Pa dues setmanes que una senyoreta de la nostra ciutat, fou treta del mar per uns banyistes sense coneixement. Mentre alguns voluntaris li feien fer els exercicis de respiració artificial, d'altres acudiren a la recerca del metge. El metge davant dels que el requereixien digué: M'heu de portar l'accidentada al mateix, car no tinc cap necessitat de prendre una sololada. Així es lloguè de fer: portar l'accidentada allà on es trobava el metge; a un quilòmetre de distància. Aquest és el servei de salvament, el qual es fa pagar als banyistes.

Quant al servei de sanitat cobrat per l'Ajuntament gestor, no sols hom observa una platja feta una porqueria amb tota l'extensió de la paraula, sinó que no existeix en cap lloc el primer element necessari, punt bàsic sanitari, que és la dotació d'aigua potable. Ja deixem apart, els milions d'insectes

que els munts d'escombraries originen a diari.

Senyor Governador general interí de Catalunya: Hem exposat un bocí de la nostra queixa, perquè es faci càrrec que no existeix cap servei sanitari ni de salvament, ignorant això, és pel que tal vegada heu enviat forces a un alcalde gestor que vol imposar un pagament per un servei que no existeix, ni ha existit mai.

Per convèncer-vos de la queixa que us adreçem, veu que sol un ciutadà tan popular, que abrac políticament milita en aquell històric partit que tanta glòria porta a la popularitat; pregunteu-vos la molèstia de visitar personalment la platja de Castelldefels; solament així podreu fer-vos càrrec de la importància que té la nostra queixa. Estem segurs que si realitzeu aquesta visita, no podreu per menys que desautoritzar aquest alcalde gestor que s'aprofita de les actuals circumstàncies per a fer atorgaides.

Si voleu constatar, encara més aquesta queixa, sereu-vos cridar el cap de la força dels mossos de l'esquadra que diumenge passat prestava servei i que hagué d'obligar per la força a fer pagar un servei que no existeix.

Per ara res més. Confiam en que vos tindreu el màxim d'interès per a posar remei a aquest enorme abus de crear una gabelle damunt un servei que no existeix, del qual si existís, es podrien guair milers de ciutadans.

MARTELL

L'acció (diari publicat a Terrassa amb data de 24 de juliol de 1935 pàg.1